« بوزانتيون »
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسؤلى
بوزنت كچيان
مطبعه واداره خانه سى باب عالى جاده سنده ... نومرولى
... مخصوصه ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տաճկական Ստէշ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2 — Արտասահման 40 Փր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10: Թղթատարի ծախքը ... վրայ, բաց ի Բոսթ Եգիպտ:

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur–Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա՛ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 265 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 11/23 — 26 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1315 — 11 ԻԼՈՒԼ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 265

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑԸ

Ռուսիոյ կրթական նախարարութիւնը Տփղիսի ռուսերէն թերթերուն մէջ հրատարակած է բացատրութիւնը կրթական նոր օրէնքին, որուն համեմատ Ռուսահայոց ծխական դպրոցներուն անօրէնութիւնը կրթական նախարարութեան ձեռքը կ'անցնի այսուհետեւ։ Աչառիկ այն կէս-պաշտօնական բացատրութեան պարզ թարգմանութիւնը.— «Հայոց ծխական դպրոցները կրթական նախարարութեան յանձնելու բարձրագոյն հրամանին համեմատ, նոյն դպրոցներու վարչութեան ձեռքը կ'անցնի Հայոց դպրոցներէն ... իսկ տնտեսական մասն ամբողջովին կ'մնայ Հայ հոգեւոր իշխանութեան ձեռքին մէջ։ Միակցիները (Թաղեցիները, կամ եկեղեցիին ժողովուրդը) իրենց մէջէն մէկ մը դպրոցի համար կ'ընտրեն պաշտօնէին եկեղեցական յանձնաժողով (կամ հոգաբարձութիւն), որուն պարտաւորութիւնն է միջոցներ գտնել դպրոցի պահպանման համար, և ապահովել ուսուցիչներուն թոշակը։ Այս եկեղեցական յանձնաժողովին իրաւունք տրուած է ընտրել ուսուցիչներն և որոշել անոնց թոշակին քանակութիւնը։ Ուսուցիչներն և դպրոցի պահպանման ծախքերուն ծրագիրը (կամ նախահաշիւը) պիտի հաստատէ կրթական նախարարութիւնը։ Այս նախարարութիւն պիտի տայ ուսմանց առարկաներուն ծրագիրը (յայտագիրն) ... կրթական ..., որ պիտի շարունակուի հայերէն։ Հայ հոգեւոր իշխանութեան կամքին թողուած է նոր դպրոցներ բանալու նախաձեռնութիւնը՝ պայմանաւ որ ... կրթական նախարարութենէն հաւանութիւն ստանայ։ Ուսումնական մասին վրայ հսկողութիւն (...) իշխանութիւնը պիտի ըլլայ կրթական նախարարութիւնը։»

Ուրեմն հայ ժողովուրդը պիտի հայթայթէ դրամը, իր զաւակները ըստ ռուսականին կրթել տալու համար։ Այս պայմանաց մէջ ո՞րչափ դպրոց կ'ուզեն կրկին բանալ,— Թէպէտ միշտ կրթական նախարարութեան հաւանութեամբ։

Տփղիսի հայ թերթերուն մէջ այլ հետեւեալ զեկոյցն հրատարակուեցաւ—«Ն. Օ. Ս. Հայրապետն Ամենայն Հայոց այս օրերս Շրջաբերական մը հանելով պատուիրեց առաջնորդներուն որպէս զի փութով յանձնուին երեցփոխներին (եկեղեցիներու մատակարար մարմիններուն) թէ փակուած և թէ բաց մնացած ծխական դպրոցներուն ամէն տեսակ կալուածները, գոյքերն ու ձեռքինները։ Նոյն Շրջաբերականով ջնջուած կ'համարուին անցեալ տարի փակուած դպրոցներուն հոգաբարձութիւններն ու խնամակալութիւնները։ Իսկ բաց մնացած դպրոցներու հոգաբարձութիւններուն կ'պատուիրուի մնալ իրենց պաշտօնի մէջ ցնոր տնօրէնութիւն։»

Պաշտօնական գաղթականներ դարձեալ Տփղիսի լրագիրք կ'գրեն թէ լաւ է որ այս գաղթականք իրենց երկրի մէջ մնան, և եթէ կարօտ վիճակի մէջ են, հո՛ն դարման տարուի իրենց կարօտութեան։

Սեւանայ լճին վրայ շոգենաւեր բանեցնելու համար Ծովեանով կամ Ծովեանեան Եղբարց առեւտրական հանրածանօթ Տան արտօնութիւն տրուած ըլլալը գրած էինք։ Այժմ նոյն Ծովի եզերաց վրայ նաւամատոյցներ կ'շինուին հինգ տեղ, Ջուխտակ, Եղենովկա, Նորաշէն, Զագին և Նաղեժդին։ Շրջակայ գաւառներուն տնտեսական բարգաւաճման համար շատ օգտակար պիտի ըլլայ սոյն ձեռնարկութիւնը։

Էջմիածնի վարչութիւնն որոշեր է դատի ենթարկել Միրովիէ Օսգոլոսկի անուն ռուս թերթին Էջմիածնի թղթակիցն, որ գրպարտութիւն մը հրատարակած էր վերջերս, գրելով թէ «այն սրբավայրին մէջ տասնեակ տարիներէ հետէ կեղծ դրամներ կ'կոխուէին անպատիժ կերպով, և միայն դիպուածաւ Երեւան եկաւ այս բանը»։ Ակներեւ էր որ Էջմիածին լուռ պիտի չկենար, և հիմա վանահայրը կը դիմէ Երկրին օրէնքին պաշտպանութեան՝ այս անլուր զրպարտութեան դէմ, կ'ըսեն Տփղիսի թերթերը։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ

Շատ գրեցինք չքաւոր տղաքներուն մասին, սակայն աւելին պիտի գրենք, կ'յուսամ։ Հիմակուան ձեռնարկներն որչափ եւ կ'վկային մեծ ու փոքր ... քերուն ... գթութեան աշխոյժ կ'տեսնենք Ս. Գէորգեան Մանկանոցի յառաջացումը,— բայց տակաւին այս ամէնն այլուրեքն համարելու ենք աւելի լայն խնամակալութեան մը որուն հարկը կ'մնայ, քանի աւելի ... տղաքներու։ Հայ եւ օտար եղած ու ըլլալիք սոյն մարդասիրական հաստատութիւններուն մէջ գերման Մանկանոցն իր կարեւոր տեղը ունի։ Այցելողն ապահովապէս պիտի գտնէ հոն գերման մօրն կատարելութիւնն ու ճշտութիւնը։ Դեռ պաշտօնապէս բացուած չէ, բայց ներկայ Թերակատար վիճակին մէջն իսկ հաւատք կ'ընծայէ թէ կանոնաւոր բան մը պիտի ըլլայ՝ երբ հարկ եղած տրտօնութիւնն ստացուի ու մտադրուած ընդարձակ յատակագծին համեմատ թէ՛ շէնքի և թէ՛ կրթութեան վերաբերեալ գործադրութիւններն ըլլան։ Հիմակուհիմա, Մանկանոցը կ'գտնուի Մէցիրէի լուսագոյն մէկ թաղին մէջ։ Իրերահաղորդ երկու ընդարձակ շէնքեր են պարտէզով։ Դռնէն ներս մտնելով, լայն շուէչ մը կ'առնենք հարստութեան մաքրութեան, կոկիկութեան ու խրնդումի տեղուանները առջեւ։ Երբեմն հոն երթալու առիթն ունինք եւ տեսած ենք թէ շաբաթն 2 օր 4-5 կրկնիւի պարտէզին բացօդեայրին մէջ լուացք կ'ընեն։ Մաքուր, խոհանոցը պարտէզին մէջն են եւ անցնողին աչքին դիւրութեամբ կ'պարզեն իրենց ներքին կացութիւնը։ Ամանները պսպղուն, կերակուրները թարմ։ Տղաքները կ'տեսնենք, կարգաւ կ'իջնեն ճաշատուն։ Վրանին մաքուր, Արաբկիրի մանուսայէն համազգեստուած։ Դիրցեր գուղմիրուլիկցեր են։ Բարեկեցութիւնը զգալապէս ազդած կ'երեւի իրենց ոչ միայն ֆիզիքականին այլեւ մտաւորականին վրայ. ու բաւական աշխոյժ, բաւական սրամիտ և քաղաքավարի եղած են հոն մեր գեղացի տղաքները։ Բայց ատոյգ՝ ասկէ աւելին ալ եղած են.— Համբոյր ու սիրող բնաւորութիւն մը բոլորին նկարագիրն է կարծես։ Սիրտերնիս կ'շարժի երբ երբեմն մէկն, երբեմն միւսը կուգան ձեռքերնիս կը թոթվեն համարձակ ու ազնիւ կերպով մը։ Հայ տղաքներ հայ վարժապետները կ'սիրեն, գիտէինք, սակայն երբ օտար հաստատութեան մը մէջ, իրենց դպրոցի-վերակացուներուն ներկայութեանն, այդ արտայայտութիւնները կ'ընեն, ըսել է թէ սրտի դաստիարակութիւնը մշակութիւն կ'առանայ հոն։ Օրն 3 անգամ կերակուր կ'տրուի չքաւոր տղոց։ Առաւօտուն եւ երեկոյին պարբերաբար մսով բանջարեղէն ու փիլաւ. իսկ կէսօրուան միայն պըտուղ ու հաց։ Շաբաթն 2 անգամ հաւկիթ, անգամ մ'ալ կաթ։ Ընդարձակ սեղանատան մէջ տախտակէ առանձին սեղաններու շուրջը կ'բոլորին տասնական, վերի կողմն հսկիչ պաշտօնեան։ Իւրաքանչիւր տղու առանձին պնակով կ'տրուի կերակուրը։ Սրբուցա՞ւ, անգամ մը եւս, ու տակաւին, մինչեւ որ յագենայ՝ չէն փորով կոչնականը . . .

Իսկ դաստիարակութեան մասին գրած ենք արդէն թէ չափահասներն արհեստ կ'ուսանին օրն ի բուն, երեկոյեան միայն դասեր առնելով հայերէնի, Աւետարանի, Թուաբանութեան, Թուրքերէնի և անգլիերէնի վրայ։ Մանրերը միայն դպրոց կ'յաճախեն և միեւնոյն առարկաները կ'ուսանին։ Ո՛ր էր թէ գէթ մեր եկեղեցական պատմութիւնն ալ տեղ մը ունենար, ո՛ւր էր թէ—չի՛ նեղանար կ'յուսամ մեր սիրելի Հեռը—հայու զաւկներ ուսանէին հոն նաև Աւետարանէն վերջ, Գրիգորը, Սահակը, Մեսրոպը, Շնորհալին, մեր հաւատքի երանապսակ Հայրապետները . . . Որովհետեւ հիմակ արտօնեալ չեն վարժարան ունենալու, չքաւոր տղաքը բողոքականաց դպրոցը կ'ղրկեն։ Պէտք է ըսել թէ կրթական մասը տակաւին շատ ինչ կ'թողու բաղձալ, ոչ միայն հայ-եկեղեցական տեսակէտով, այլ և որովհետեւ գերման մանկավարժական ուղղութիւնն ալ տակաւին գործադրելի կ'մնայ։ Հիմա տղայոց թիւն է 110։ Տղայք առտուն կոչնակին կ'ելնեն և մինչեւ երեկոյեան ժամը 10ը կ'աշխատին։ 1½ ժամ կիսաւուր զբօսանք և 2 անգամ ալ մէյմէկ քառորդ դասամիջոց։ Իսկ Երեկոյին ժամ 12ին կամ կիսուն կ'պառկին։ Դի՞ք՛ քեւի՛ն ... է եզեր պէյլաստութեան մասին գերմանական մէթոտը։ Ի՞նչ կ՛ըսէ Բրոֆ. Էյմըն որ վարժապետանոցէ ելած է և մասնագէտ է խուլ համրերու ուսուցչութեան, կ'ըսէ թէ Գերմանիոյ մէջ մինչեւ 8-9 ժամ դաս նայած եմ 60 աշակերտներու։ «ասկից պակասը ծուլութիւն է» կ'ըսէ։ —Ու մեր այն վարժապետնե՞րն, որք յարմար կ'դատեն իրենց 5 ժամը 4ի վերածել, անշուշտ . . . մանկավարժական նկատողութիւններով։ Երբեմն առանձին սենեակներու մէջ կ'աշխատին արհեստաւորները։ Հիւսնի մօտ 8 տղաքներ կան։ Այս պատանիներուն ձեռքը քերիչ՝ աշխոյժ, ճկուն, տախտակ սրբելը տեսնելով մարդուն միտքը կուգայ Ժ. Ժ. Ռուսօի Էմիլին այն խօսքերն որոց մէջ փիլիսոփան մտաւորապար արհեստ մը կ'ներկայէ հիւսնութիւնն այս փաստերով թէ կ'մարզէ ֆիզիքականն ու նաև ճաշակի ու հընարամտութեան դասարան մը կ'ըլլայ։ Դերձակին աշխատավայրը կ'կարեն 10 աշակերտ որոց ամէնուն ալ ընդունակութիւնը գովուեցաւ վարպետէն։ Ուրիշ համեստուկ սենեկի մը մէջ, երեւակայեցէք ոտից կարող մը, քիչ մը խուլէծ՝ բայց մաքուր։ 6-7 տղայք բոլորած են զինքն ու կ'կարկտնեն պատռտած ոտնամաններ։ Այս արհեստներ ոչ միայն տեղւոյն մէջ իրենց պիտանութեան ու բանուկութեան պատճառաւ նախադաս համարուած են, այլ և խնայողութեան տեսակէտով։ Ինչո՞ւ համար դուրսը ձեւել, կարել, կարկտնել տալ չքաւորներուն հարիւր ձեռք լաթերն և ոտքերը։ Վարձուած վարպետներն ու վարժուած աշակերտները կ'տեսնեն այս գործ։ Երկու Թուչուն զարնել կամ տնտեսագիտութիւնն այս ոսկեշատ գերման խնամարկութեան սկզբունքն է։ Մանկանոցն ունի հիւանդանոց մ'ալ ուր ի հարկին ամէն օր կ'այցելէ Թաղապետական բժիշկը մինչեւ Փրոֆ. Հէալի գալուստը։ Սակայն Մանկանոցի էն պատուական, էն մեծ բանը նոյն ինքն վարիչն է, Բրոֆ. Էյմըն։ Բաւական է կէս ժամ տեսնուիլ այս երիտասարդին հետ զգալու համար թէ հազուագիւտ անձնաւորութեան մը քով ես։ Անսլայլ բարեսիրութիւն մը իր նկարագրին խորը կ'կազմէ որոյ շնորհիւ բարոյական միջավայր մը ստեղծած է իր շուրջը։ Զեմ գիտեր թէ դուք ի՞նչ դատաստան ունիք գերման կրթական կամ կրօնական գործիչներու արժանիքի մասին առ հասարակ, սակայն այս տեղինը թերեւս լաւագոյններէն ըլլայ։ 7—8 ամիսներու մէջ սորված է բաւական վարժ հայերէն մը խօսիլ։ Հոն գտնուող ուսուցիչ մը կ'ըսէր. «կ'զարմանամ այս մարդուն անձնուիրութեան վրայ. ինքը թէև հիւանդոտ, շատ անգամ կ'առանձնանայ տարափոխիկ հիւանդութիւնով վարակեալ չքաւոր տղոց հետ։ Կ'նստի անոնց քով. կ'մխիթարէ զիրենք։ Սէրն ինքն է կարծես որ կը գործէ չքաւոր տղոց մէջ։»

Ու մեք չենք նախանձիր ո՛չ անհուն ոսկիներուն այս օտար հաստատութեանց, ո՛չ ալ անոնց փարթամ շէնքերուն, վասն զի մեր ժողովուրդի սիրտը լեցուն հարստութիւն է մեզի. մեր ժողովրդային նուիրական յարկերը միշտ ապարանքներ են. սակայն կ'նախանձինք էյմընի մը։ Երբոր մեր Մանկանոց բացուի, որու համար այնքան եռանդով կ'աշխատին խնամակալներն, այդպէս վարիչ մը պիտի ունենա՞նք մէջն, այդպէս հոգի՛ մը։ Ահա՛ խնդիրը։

Խուրճէլը, 30 Օգս. Խ. Թ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆ Ի ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

Է.

(Շար. և վերջ.)

Ամէն բան ըսած եղա՞յ Զուիցերիական նախակրթարաններուն նկատմամբ. յիշեցի՞, ընդհանուր կերպով, անոնց բոլոր յատկանիշները։ Ո՛չ, մանաւանդ թէ ամէնէն կարեւոր կէտը չըսի դեռ, այն՝ ուր կ'յայտ կուգայ մանաւանդ Բէստալոցցիի եւ Ֆրէօբէլի վարժարանը։ Այն համարտութեան համեմատ թէ դպրոցին մէջ տրուած դաստիարակութիւնը միակ մանկութեան կամ պատանեկութեան տարիներուն համար պէտք չէ ըլլայ, այլ նաև, այլ մանաւանդ ապագայ հասակին, պատասխանատու տարիքին համար, զուիցերական վարժարանը կարեւոր յանձնառութիւններ ունի տղուն առողջութեան և բարոյականին նկատմամբ, յանձնառութիւններ զորս գործադրել աւագ և նուիրական պարտականութիւն մ'րրած է ինքզինքին։ Զուիցերիացին չէ բաւականացած առողջապահական ամէն հանգամանքներ ներկայացնող, գեղատեսիլ և հոյակապ վարժարաններ հիմնելով։ Այդ դպրոցներուն մէջ հաստատած է նաև բժշկական աչալուրջ հսկողութիւն մը, երբեմն դրացի օտար երկիրներու նախանձն իսկ գրգռելու չափ կատարեալ դրութիւններով. ինչպէս է Վօի նահանգին վարժարանաց մէջ հաստատուած բժշկական տեսչութիւններու դրութիւնը։ Զանազան նահանգներու մէջ հաստատուած է դպրոցական տեսչութեան դրութիւնն, որ տակաւ ընդհանրանալու վրայ է։ Հողալու դասերը կ'ձգտին միանալ մարմնամարզի դասերու։ «Պահապան» դասարաններ իրենց բարերար ապաստանարանը կ'բանան ձմեռը կամ ամառ պզտիկութիւնը միջոցին։ Մեծ-հասակ պատկեր կազմակերպուած են, երեկոյեան արձակուրդէ վերջ, այն աշակերտաց համար որոց ծնողք իրենց զաւակաց արձակուելէն վերջ զբաղած են արուեստանոցին մէջ։

Բէստալոցցի կ'ուզէր որ բոլոր տղայք, հարուստ թէ աղքատ, քաղաքենակ թէ գիւղացի կամ լեռնաբնակ, բաւականաչափ և նիւթաչատ սնունդ ունենան ամէն օր։ Մեծ մարդասէր-մանկավարժին այս իտէալն եթէ բոլորովին չէ իրականացած, հսկայ քայլեր կ'առնէ սակայն դէպի իրականացում։ Շատ դպրոցներու մէջ այս օր հաստատուած են, մասնաւոր ընկերութեանց նախաձեռնութեամբ, «դպրոցական խոհանոցներ»։ Տաք սնունդ կ'բաշխեն կարօտ աշակերտաց։ Ա՛հ, ան ինչ յուզիչ բան է տեսնել խեղճ տղաքն որոց անօթութեան պաղած ստամոքսին մէջ կենդանութիւն կ'բերէ տաքուկ ապուրն, որոց մարած աչքերն հետզհետէ կ'սկսին վառիլ ու խնդալ տաքուկ ապուրին շոգիոյն ազդեցութեան տակ։ Եւ ճաշելէ վերջ ի՛նչ եռանդով, ի՛նչ սրտով կ'փարին իրենց սերտողութեան։ Դպրոցն ալ ունի իր ընկերական ու տնտեսական պայքարներն, ուսանօք միւսներէն այլապէս զարհուրելի և աւերիչ են. ահա՛ ինչու մարդուն աչքերն յուզմունքով կ'լեցուին երբ ներկայ ըլլայ «դպրոցական խոհանոցի» այդ անմեղուկ կոչնականներու ուրախ ճաշին։

«Դպրոցական խոհանոցի ընկերութեանց պէտք է կցել ուրիշ կարգ մ'ընկերութիւններ որոց նպատակն է զգեստ հայթայթել աղքատիկ տղոց։ Ընկերութեան մէկ ուրիշ խումբ ալ այս բարի անձինք գոցել կ'ջանան։

Վերջապէս, գրեթէ քառորդ դարէ մ'ի վեր, ամէն տարի, «Պարապուրդից Ցանձնաժողով»ներ կ'երթան գոնէ հինգ վեց շաբաթի չափ պահել իրենց վատառողջ միջավայրերէն՝ հարիւրաւոր տղայներ. այս յանձնաժողովները դուրս կ'հանեն քաղաքներէն տկարակազմ տղայները, զորս կ'ղրկեն գիւղ կամ լեռ, կազդուրուելու համար կենսատու արեւուն, մաքուր օդին եւ անապակ կաթին ազդեցութեամբ։

* * *

Ահա՛ Զուիցերիական վարժարանն՝ իր ընդհանուր գծերուն մէջ, յառաջացեալ և յառաջախաղաց, մի՛շտ դէպ խտէալը դիմող։ Անոնք որ վարժարաններու կեդրոնացման դրութիւնը ձուլ միջոցը կ'նկատեն մեր դպրոցներու փրկութեան, փափաքելի է որ պահ մը իրենց ուշադրութեան առարկայ ընեն Զուիցերիական վարժարաններն՝ որ աշխարհիս ամէնէն կատարեալ ապակեդրոնացման դրութեան ենթարկուած են։ Ինչպէս մեր մէջ Թաղ. Խորհուրդներն և անոնց օժանդակ Հոգաբարձութիւններն են, թաղին կողմէ ընտրուած, որ կ'վարեն թաղային վարժարանները, Զուիցերիոյ մէջ ալ հասարակութիւններն են, որ իրենց միջնորդներուն ձեռամբ կ'վարեն վարժարանները։ Կ'տեսնէք որ դրութիւնը նոյնն է կամ գրեթէ նոյնն. եթէ տարբերութիւն մը կայ, ան ալ սա իրողութեան մէջ է որ՝ անոնք, մեծաւ մասամբ պարկեշտ եւ լուսամիտ, գիտեն ընտրել եւ շատ դժուարութիւն չեն կրեր գտնելու այն մարդիկն՝ որ գիտեն, կրնան եւ կ'ուզեն վարել դպրոցական գործը՝ պէտք եղած կերպով, մինչդեռ մեր Թաղական Խորհուրդներուն կամ Հոգաբարձուներուն մէջ շատ դժուար է գտնել այնպիսիներ՝ որք, եթէ ուրիշ ամէն կարգի արգելիչ պատճառներ ալ մէջտեղէն վերնան, գիտնան, կարենան կամ ուզեն դպրոցը բարեկարգ վիճակի մէջ պահել, եթէ ո՛չ բացարձակապէս բարեկարգ, գոնէ ա՛յնչափ միայն՝ որքան միջոցները կրնան ներել։ Արդի ապակեդրոնացման դրութեամբ, մեր վարժարաններու բարենորոգումները պէտք է սկսիլ Թաղ. Խորհուրդներէն և Հոգաբարձութիւններէն. ա՛լ հերիք որքան անձնական տգեղ և քանդիչ հաշիւներ ջլատեցին ամէն անկեղծ ջանքեր. դպրոցի լեզուէ հասկցող եւ դպրոցը դպրոցին համար սիրող մարդիկ պէտք են մեզ, նկարագրի տէր, անկեղծ մարդիկ. գիտնանք, մէկ կողմէ, ճանչնալ և ընտրել այս տեսակ մարդիկ, ջանանք, միւս կողմէն, հասցնել այս տեսակ անձեր։

Եւ անգամ մը որ այս էական քայլն առնենք դպրոցի բարենորոգմանց կնճռոտ գործին մէջ, մեր վարժարաններն հասած պիտի ըլլա՞ն իրենց բարեկարգութեան գագաթնակէտին. Զուիցերիական վարժարանները մեր մէջ փոխադրող դիւթական գաւազա՞նը պիտի ըլլայ այն։ Տղայութիւն պիտի ըլլար անշուշտ այսպէս մտածել. ընկերական, տնտեսական, տեղական որքա՜ն պարագաներ կան որ այդ սքանչելի ոսկեդարը մեզմէ շատ հեռու կը պահեն տակաւին։ Շատ տարիներ պէտք են դեռ որպէս զի մենք, դաստիարակներս, մեր պաշտօնին կոչման արժանի մարդիկն ըլլանք, համբերատարութեան զգացմամբ տոգորուած, ապրուստին խոյզեր? վառուած, այսօրուան մանկան, վաղուան քաղաքացւոյն հոգեկան ու օգուտներովը գրաւուած, և պարկեշտ, և վեհոգի, և ազնուական մարդիկ։ Ու այս ամէնուն սիրտը, Վարժապետանոցն, ո՞վ գիտէ քանի՛ տարիներ պիտի սպասենք տակաւին անոր բացումն ողջունելու և ծափահարելու համար։

Այո՛, շատ բաներ պակաս են տակաւին, շատ միջոցներ կ'պակսին, ձեռնհաս իշխանութիւնները շատ ջանադրութիւններ ունին, շատ անմեղադրութիւններ ունինք նոյնպէս և մենք, դաստիարակքս, սակայն ինչո՞ւ ամէնքն ալ, իշխանութիւնք եւ դաստիարակք, չընենք ինչ որ կրնան ըլլալ, ինչ որ միջոցները կրնան ներել. ո՞ր ազգ, ո՞ր ժողովուրդ տեսած է տիպար վարժարանի մը իր հողին մէջ հրաշքով բուսնիլն, ո՞ր երկրի մէջ կրթութեան գործը չէ ունեցած խարխափանաց վիճակը, փոխանցման շրջանը, կրթական ո՞ր սարեգրութիւնք զուրկ եղած են սատուերներէ. Խնդիրն հոն է որ ամէնքս ալ աշխատինք դիմել միեւնոյն կէտը, փոխանակ մէկզմէկ խծբծելու եւ իրարու չինածը քանդել ջանալու. դիմենք ամէնքս ալ դէպ ի միակ կէտը դաստիարակութեան ու այն ատեն հաւատացէք որ շատ մը միջոցներ երեւան պիտի ելնեն, ու կրթական ոսկեդարի մը ուրուանկարը թերաստուերին մէջ պիտի ժպտի մեզ հեռուէն։

Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆ

ԽԵՆՏԷԿԻ ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ-ԳԻՒՂԸ

ՆՈՐ-ԳԻՒՂ, 30 Օգս. 97.

Խենտէկի Հայոց Նոր-գիւղը 20—25 տարիէ ի վեր հաստատուած է, և Ատարազարէն 6 ժամ հեռի, 130 տուն բնակիչ ունի։ Ասոնք գրեթէ ամենքն ալ Հայ. Եկեղեցւոյ ճարպատ զաւակներ են։ Մեծ մասամբ հողագործութեամբ, մանաւանդ ծխախոտի մշակութեամբ կ'ապրապրին, ... կրցած են ապրիլ, եթէ չեն կրցած նիւթական լաւ վիճակ մը ձեռք բերել։ Սակայն տեղացիք այժմ չունին նոյն չահը զոր ունէին երբեմն, զի Րէժին ծխախոտին արժէքը կ'դրժէ... 2—3 տարի առաջ հոխան 5 ղրուշ ծախուած ծխախոտ այսօր հազիւ 1 ½—2 ղրուշ կ'գնէ։ Այս պատճառաւ, գիւղացիք վերջին տարւոյս մէջ նիւթապէս կորուսած են։ Այսու հանդերձ եթէ նախորդ տարիներու վաստակն յուսալթոս վատնած չըլլային, հիմակ այնքան չէին նեղուեր, և դպրոցն ալ չէր տուժեր։

Խենտէկի Հայոց Նոր գիւղն ունի նորաշէն գեղեցիկ եկեղեցի մը և դպրոց մը, եթէ երբեք կարելի է դպրոց անուանել այդ խարխուլ ու խոնաւ շէնքն, առանց նստարանի, առանց գրասեղանի, և ուր ուսանողք՝ հողատախտակի վրայ կ'նստին, և ունենալու տեղ իրենց կեանքը կ'տուժեն։ Սոյն դպրոց, թէեւ տարիներու չարք մը բոլորած, չէ կրցած սակայն քիչ շատ զարգացած ուսումնաւարտ մը հանել։ Պատճառն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ գաւառաց մէջ հանրածանօթ ուսուցչական անտեղի փոփոխութիւնն։ Թաղ. Խորհուրդն ուսուցիչ մը կ'բերէ, որ կուգայ իր պաշտօնին գլուխը կ'անցնի, և ահա քանի մը ամիս վերջ, անտեղի տարաձայնութեանց առջեւ խեղճը կ'առնէ կ'քալէ յուսահատ։ Դպրոցը մէկ երկու ամիս գոց կ'մնայ, և երբ տղայք փողոցները թափառին ու իրենց ծնողաց սիրտը նեղացնեն, ժողովուրդը նորէն վարժապետ կ'ուզէ։ Ուրիշ մը կուգայ, բայց այն ալ 1—2 ամիս վերջը նախորդին պէս կ'մեկնի։ Այս վիճակին մէջ ի՞նչպէս կ'ուզէք որ դպրոցն արդիւնաւոր ըլլայ։ Պէտք է արմատախիլ ընել մէկ տարւոյ մէջ չարունակ ուսուցիչ փոխելու այս գէշ սովորութիւնն որ անթիւ վնաս կ'հասցնէ գիւղային վարժարաններու։ Նաւ ընտրութիւն ընել պէտք է ձեռնհաս ու բարոյականի տէր ուսուցչաց դասին, և այնուհետեւ պէտք է խծբծանքը մէկդի թողուլ, և մանաւանդ Թաղական կամ որ և իցէ հարուստ ու ազդեցիկ անձի քմահաճոյքին զոհ չընել ուսուցչին արժանապատուութիւնը։ Մեր զաւակաց կրթութեան մասին ծանր պատասխանատուութեան տակ ենք, ուստի պէտք է որ մեր բոլոր հոգւով սիրենք դպրոցն եւ ամէն զոհողութիւն յանձն առնենք՝ մեր զաւակաց բարւոք դաստիարակութեան և զանոնք Եկեղեցւոյ ու երկրին օգտաւէտ անդամներ ընելու համար։

Ցանէկ Բզոբեան

ՀԱՅՔ Ի ԲԵՐԻԱ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի)

ՀԱԼԷՊ, 26 Օգոստ. 97.

Իր առեւտրական դիրքով եւ ուրիշ հանգամանքներով հռչակաւոր՝ Ասորւոց այս մեծ ու հարուստ քաղաքին մէջ, մեր ազգայիններ վաղուց ի վեր կարեւոր գաղթականութիւն մը հիմնած են, որ իր մէջ կ'պարունակէ ամէն դասու ու քաղաքէ ներկայացուցիչ

ցիչներ։ Երկու եկեղեցի կայ, մին՝ Ս. Աստուածածին, միւսը՝ Քառասուն Մանկանց. երկուքն ալ միևնոյն բակին մէջ կ'գտնուին. Եկեղեցիներուն կից կառուցուած են Ներսէսեան երկսեռ վարժարանի շէնքերն ու Առաջնորդարանը։ Կալուածներէ և եկեղեցական նուէրներէ տարին մօտաւորապէս 6-700 լիրայի հասոյթ մը կ'գոյանայ։ Սակայն այս կարեւոր գումարէն շատ անկարեւոր մաս մը միայն յատկացած է դպրոցներուն. այս տարի 7000 ղրշ. անցեալ տարիներու մէջ տրուածն ասկէ ալ պակաս էր. հանելուկ մ'եղած է մինչ գիտնալ թէ մնացած գումարը կրթական գործէն աւելի կարեւոր ինչ բանի կ'ծախսուի։ Իրաւցի անձինք կը համոզուին թէ ո՛չ օրինաւոր տումարներ կան և ո՛չ ալ համարատուութիւն տեղի կ'ունենայ։ Ամբողջ մատակարարութիւնն այս ինչ կամ այն ինչ անձին կ'յանձնուի տարիներով, որ շատ անգամ չարաչար կ'գործածէ իրեն եղած վստահութիւնը. վերջին գանձապետէն հաշիւ առնելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է, բայց չէ կրցած գործ տեսնել, թէեւ չարք մը զեղծումներու հետքեր տեսած է. միայն զայն հրաժարեցնել և տեղը մի ուրիշ անցընել բաւական համարած է։ Այս տարի լուրջ ձեռնարկներ կ'լլնին դպրոցները բարեկարգելու եւ զանոնք նիւթապէս ու բարոյապէս բարգաւաճ վիճակի մը մէջ դնելու համար։ Նոր հոգաբարձութիւն մը կազմուած է ձեռնհաս ու կարող ազգայիններէ. Պոլսէն ու Այնթապէն ուսուցիչ և ուսուցչուհի ուզուած է. ոչ մի ջանք չի խնայուիր և առ այժմ յաջողութեան ամէն յոյս կարելի է ունենալ։ Հալէպցին յատուկ բարեմասնութիւն մ'է իր առատաձեռնութիւնը. կուտայ միշտ ու կուտայ ի՛նչ բանի համար որ խրմէ դրամ հուզի. կրթական գործին մեծ մղումը կրնայ տրուիլ այս կարեւոր կեդրոնին մէջ՝ եթէ եկեղեցիի եկամուտքը կանոնաւորուի և դպրոցին յատկացուի. ինչո՞ւ չհիմնուի մանաւանդ կեդրոնական Մանկանոց մը որուն պէտքն այնքան զգալի է. սակայն դժբախտաբար այդ ամէնը խորհող ու գործադրող չկայ։ Գաւառական Վարչութիւնը կազմալուծուած է. Առաջնորդական Տեղապահ Հայրն ալ կաշկանդուած (.°) գործերով զբաղած։ Զմոռնանք յիշելու թէ Քառասուն Մանկանց եկեղեցին Ազիզիյէ ըսուած նորաշէն թաղին կից արտ մ'ալ ունի, որոյ արժէքը 20-25,000 ոսկի կ'գնահատեն. այս գետինը տարիներէ ի վեր դատի տակ կ'մնայ. մանրագէտ անձինք կ'հաստատեն թէ եթէ հետապնդող լինի, դժուար չէ դատը շահիլ։ Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը կ'խնդրենք այս կէտին վրայ։

Կարեւոր տարր մը կ'գոյացնեն հոս Հայ-կաթոլիկներն, որոնք մօտաւորապէս 1,200 տուն կ'հաշուուին. ասոնց մէջ տոհմային լեզու, բարք ու ամէն նշան գրեթէ անհետացած է. Արքեպիսկոպոսն անգամ հազիւ հայերէն կը հասկնայ։ Բարեբախտաբար իրենց մէջ գտնուած են մի քանի խելահաս անձնաւորութիւններ և այս տարի Անարատ Ցղութեան մի քանի մայրապետներ բերել տուած են և ասոնց միջոցաւ կ'խորհին աղջկանց դպրոցէն սկսելով մայրենի լեզու ծաւալել. գովելի ձեռնարկ որուն բոլոր սրտով կը համակրինք և յաջողութիւն կ'մաղթենք։ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԽՕԹՆԵԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐՆ ԻԶՄԻՏԷ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 8 Սեպտ. 97.

Տեղւոյս եւ շրջակայից մէջ դեռ կ'շարունակէ սովորական տենդը, նաեւ տղայոց կապուտ հազը։

—Երկու չաբաթէ ի վեր արջառաց հիւանդութիւն մը լուր առնելով ճարակած է քաղաքիս շրջակայ քանի մը կողմերն, ինչպէս նաեւ Փանտալի կողմերը։

—Այս տարի Հալքալըի երկրագործական բարձր. վարժարանէն 18 շրջանաւարտ ելած են, որոց 14ը Թուրք եւ 4ն ալ Հայ են հետեւեալ անուններով, 1. Ցակոբ էֆ. Սինանեան, Պարտիզակցի, 2. Խորէն էֆ. Ծամճեան, Ռոտոսթօցի, Հայկ էֆ. Եղիվրզօն, Տրապզոնցի, 4. Համբարձում էֆ. Թառունեան, Սեբաստացի։

—Անցեալ չաբթու Գշ. լուսնալու գիշեր շրջակայ գաղթականի գիւղերէ 4 մաքսախոյսեր 3-4 բեռ ծխախոտով քաղաքս մտնելու պահուն, Ռէժիի դէտեր որք կ'երեւայ թէ իրենց կողմէ մարդ ղրկած էին մաքսախոյսերէ յիշեալ ծխախոտը գնել տալով իրենց որս հանելու մօոք, և նախապատրաստական միջոցները ձեռք առած ըլլալով՝ զարանամուտ եղած էին քաղաքիս խիստ մօտը, գիշերանց երբ ծխախոտի բեռներ քաղաք մտնել կ'սկսին, յանկարծակի բերելով եւ յարձակելով կը հարկադրեն անձնատուր ըլլալ. մաքսանենգներէ 2ը կ'յաջողին պրծիլ, իսկ միւս 2ը ձերբակալուելով, բեռներով մէկտեղ կառավարութեան կ'յանձնուին՝ ձիերն իսկոյն աճուրդի դրուեցան։

—Վիճակիս Առաջ. Ս. Հայրը ժամանակէ մը ի վեր կ'գտնուէր Եալովայի կողմերը. տեղւոյս Թաղ. Խորհուրդը Ս. Խաչի տօնին առթիւ փափաքելով տեղւոյս ժողովուրդն անմխիթար չթողուլ, անդամներէն Ալիքսան էֆ. Գօճապըլըքեանն ու Տ.Ս. Հայրն Տր. առաւօտեան չոգենաւով ղրկեց Ն. Գերապատուութիւնն հրաւիրելու ի վիճակս։

—Տեղւոյս Ռէժիի Միւտիրիյէթին նէզարէթի վերածուիլը գրուած էր անցեալները լրագրաց մէջ. նոր վերատեսուչը Մ. Գարթալի 8-10 օրէ ի վեր քաղաքս հասած ըլլալով, պաշտօնի սկսած է. նախորդ Միւտիրը տեղափոխուած է Կէյպզէ։ Տեղւոյս Նէզարէթին հաշուակալ կարգուած է Մ. Սատօք. իսկ արկղակալ անուանուած է Մ. Ա. Արթինօֆ, ուրիշ պաշտօնեաներ եւս կ'սպասուին։

Ռէժիի Վարչութիւնը տեղւոյս Միւտիրիյէթը փոխանակ նէզարէթի վերածելու աւելի մեծ ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլար, եթէ ծխախոտներու տեսակն աղնուացնէր. (ասկից յառաջ ամսական վաճառումը մինչեւ 900 ոսկիի բարձրացած էր. այժմ ‰90 զեղչով. 90 ոսկիի իջած է ամսական վաճառումը), եւ երկրագործներն ալ քիչ ու շատ գոհացնէր, որք շատ պատճառներ ունին դժգոհ մնալու, քանի որ 8—10 ղրշ. արժող ապրանքնին 1—2 ղրշ.ի չնչին գումարով մը կը ծախեն Ռէժիի։

—Տեղւոյս Շէրիի դատարանի դրագրապետ Օսման պէյ որ հանրածանօթ է իր չահատակութիւններով, և անգամ մը արդէն դատի ենթարկուած ու հաշիւները քննուած և ինչ ինչ զեղծումներն երեւան ելած ու յետոյ վերստին պաշտօնի անցած էր. այս անգամ վերջնապէս օձիքը ձեռք տուած ու հրաժարած է. այժմ Մէճլիսը Իտարէի առջեւ կ'դատուի, նոյնպէս Պատժ. ատենի առջեւ ալ կանչուած է Թըզքէրէ մը գանակոծած ըլլալուն համար, իր պաշտօնատեղւոյն մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.—Բաղտատի, Էյրիպօլի, Քորֆուի, Շիրայի, Արդայի, Աթէնքի և Պիրէոնի օսմանեան հիւպատոսք ի մօտոյ պաշտօնի պիտի ձեռնարկեն։ Այդ տեղերու օսմ. հիւպատոսք և հետեւորդք, որք Կ. Պոլիս կը գտնուին, ի մօտոյ իրենց պաշտօնատեղիները պիտի երթան։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԵՐՆ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ.—Ծովային իշխանութիւնք, կ'ըսէ Մոնիդէօռ, հրաման ստացան ազատ թողուլ հելլէն բոլոր նաւերն որ անցնին օսմ. ջուրերէն և մտնեն օսմ. նաւահանգիստներուն, ինչպէս կ'ըլլար պատերազմէն առաջ։

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն Սեպտ. 20 թըւով.— Վարչապետն համոզուած է թէ հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանաց ծրագիրն այս իրիկուն պաշտօնապէս հաղորդուի հելլէն կառավարութեան։ Մէկ օրինակը պիտի տրուի դեսպանական մարմնոյն երէց անդամ ռուս դեսպան Մ. Օնուի, որ յանուն իր պաշտօնակիցներուն պիտի ներկայացնէ հելլէն դահլիճին։ Մ. Ռալլի երէկ ռուս դեսպանատունն երթալով, խնդրեց հաշտութեան ծրագիրը կարելի եղածին չափ շուտով հաղորդել, զի դահլիճը զայն պիտի ուսումնասիրէ Երեսփ. Ժողովոյ գումարումէն առաջ։ Մ. Ռալլի հաշտութեան պայմանաց վրայ յայտնութիւն մը չըրաւ լրագրաց, միայն նոր սահմանագիծը բացատրեց, ըսելով որ հաշտութեան պայմանները շատ ծանր են, մանաւանդ 3րդ յօդուածն ի մասին ելմտական հսկողութեան հաստատման։ Մ. Ռալլի ըսաւ թէ կառավարութիւնն Երեսփ. ժողովին մէջ պիտի բացատրէ իր կարծիքն հաշտութեան պայմանաց իւրաքանչիւրին վրայ։

—Դեսպանք այսօր պիտի գումարին ռուս դեսպանատան մէջ, պատրաստելու այն ծանուցագիրն որ հաշտութեան ծրագրոյն հետ պիտի հաղորդուի հելլէն կառավարութեան։

—Զրոյց կայ թէ հակակշռի միջազգային յանձնաժողովին անգլ. պատուիրակ պիտի կարգուի Եգիպտոսի ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Մր. Կորսդ։

—Անցեալ ՇԲ. նախարարաց Խորհրդոյ նիստին մէջ երկար վիճաբանութիւն մը եղեր է դահլիճին հրաժարման խնդրոյն վրայ։ Վարչապետն ու նախարարաց մեծ մասը կարծիք յայտներ են թէ հաշտութեան պայմանները խորապէս ուսումնասիրելէ առաջ պէտք չէ հրաժարիլ։ Ուստի կ'կարծուի թէ դահլիճն Երեսփ. Ժողովին չներկայացած պիտի չհրաժարի։

—Եորկիոս Թագաւորն առէպ իր ներկայութեան կ'ընդունի քաղաքական զանազան կուսակցութեանց պետերը։

—Ցունաստանի ելմտական նախարարութեան պաշտօնեաներէ մին Վիեննա, Բարիզ և Լոնտոն պիտի երթայ տուգանքի փոխառութեան համար բանակցելու։

—Հելլէն կառավարութիւնը կ'հերքէ Տէյլի Նիւզի այն լուր թէ Եորկիոս Թագաւոր մտադիր է յայտարարութեամբ մը ազգային մեծ ժողով մը գումարել։ Կառավարութիւնը կ'յայտարարէ թէ գէթ դահլիճը տեղեկութիւն չունի այս մասին։

—Վարչապետը զեկոյցով մը ծանոյց թէ 1885 և 86ի պահեստներէն զատ միւսները պիտի չարձակուին։ 85ինն արձակուած է, որովհետեւ վերջին պահեստի կարգն անցած է եւ 86ինն ալ արձակուած է, զի այս տարուան 9000 նոր զինուոր անոնց տեղ պիտի անցնին։ Կառավարութիւնն Երեսփ. Ժողովին ձգած է որոշել հետեւելի քաղաքականութիւնն, որով բանակին ոյժը պակսեցնող ո և է որոշում պիտի չըլլայ։

—Աւստրիոյ նոր դեսպան Մ. Պուրիան կիրակի Աթէնք ժամանեց։

—Ֆրանսայի գործակատարը կիրակի տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Զօր. Մավրոմիխալիս Արդայի զօրաց հրամանատար պիտի կարգուի փոխանակ գնդ. Սմոլենիցի։

—Ֆրանս. չոգենաւ մը ոսկի 400,000 ֆր.ի դրամածրարներ տարաւ Աթէնքի ազգային պանքային համար։

—Արքայական հրամանագիր մը ջնջեց նաւային սպայակոյտն որ պատերազմին ատեն կազմուած էր։

—Մ. Անտրէ Սինկրոս, որ Բարիզ կ'գտնուի, հազար տրախմի ղրկեց ի Շիրա՝ ի նպաստ պահեստի զօրաց ընտանիքներուն։

—Բագրասի գիմնազիոններէ մին առեւտրական վարժարանի պիտի վերածուի։

ԿՐԵՏԷ.—Եէրապէտրայի մէջ պատահած դէպքերուն պատճառաւ ընդհ. հրամանատարը զինուորական պահակներ պիտի կարգէ, որպէս զի զինեալ ապստամբք երկու քիլոմեդրէն աւելի չկարենան մօտենալ զինուորական շղթային։ Հրամանատարն հրաւիրեց ապստամբներն որ իրենք ալ երկու քիլոմեդրոց չէզոք չրջանակ մը կազմեն։ Հրամանատարն ետ առեր է այն չոգենաւն որ Սեպտ. 11ին (Ն. Տ.) ի Բլանիա գրաւուած էր մարդասպանութեան դէպքի մը հետեւանօք։

—Թան կ'ըսէ թէ Կրետէի խնդիրը փութով խորհրդակցութեանց առարկայ պիտի ըլլայ։

—Բանէվարօ ծովակալին տեղ, որ Իտալիա գնաց, աւստրեան ծովակալը կ'վարէ ընդհ. հրամանատարութիւնը։

—Անգլ. ծովակալը վեց չաբաթուան արձակուրդով պիտի մեկնի Կրետէէ։

—Կղզւոյն ներսէն ապստամբք շատ մը ձիթենիներ կ'կտրեն եւ կոճղերէն ածուխ կ'պատրաստեն, ուստի տեղւոյն ընդհ. հրամանատարն ԲՇ.էն սկսեալ արգիլեց ձիթենիի ածուխներու մուտքն ի քաղաքս։

—Օսմ. կառավարութիւնը պաշտօնապէս հերքեց անգլ. թերթերու այն լուրը թէ գաղտնի կերպով օսմ. զինուոր կ'հանուի ի Կրետէ։

— Սփաքիացիք, բազմաստորագիր հանրագրութիւն մը ղրկելով ծովակալաց, յայտարարեր են թէ բացարձակ կազմակերպութիւնը կ'ընդունին անպայման կերպով։ Վերջերս կղզւոյն ներսերը կազմել մէկ քանի ժողովներու կողմէ ալ համանման առաջարկութիւններ եղեր են։

ԹՈՒՐՔԵՍԵՐԲ սահմանագլխոյն վրայ կացութիւնն զգալի կերպով բարւոքեցաւ։ Վերջերս երեւան ելած դժուարութիւնք, որք յառաջ եկած էին հրոսախումբերու ասպատակութենէն, վերջնապէս հարթուած կրնան նկատուիլ, սերբ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ։ Սահմանագլխոյն վրայ սերբ գիւղի մը մէջ գտնուող խռովարարք պիտի հալածուին ու պատժուին։ Օսմ. կառավարութիւնն ալ իր կողմէ զինուորական միջոցներ ձեռք առաւ՝ սահմանագլխոյ անդորրութեան համար։ Գալով Սկիւպի նորընտիր մետրապոլիտի փոխանորդ Տ. Ֆերմիլիանոսի, ի մօտոյ պիտի կատարուին ասոր օսմ. հպատակութիւնն ընդունելու ձեւակերպութիւնք։ (Լ. Հէբըլտ)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— Բէշթայէ կ'հեռագրեն Սեպտ. 20 թըւով.— Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ կայսերն կէսօրէն երկու ժամ յետոյ Հոֆպուրկէն մեկնեցան Բէշթայի նշանաւոր վայրերն այցելելու։ Ժողովուրդը խանդավառ ցոյցեր ըրաւ։ Նոյնին Վեհափառութիւնք իրիկուան Հոֆպուրկ դարձան, ուր մտերմական սեղան մը տրուեցաւ։

—Բէշթա, 21 Սեպտ.— Վիլհէլմ Բ. երէկ իր ներկայութեան ընդունեց կուսախումբի կամն եւ յետոյ վարչապետ Պառոն Պանֆի։ Այսօր Հոֆպուրկի մէջ տրուած սեղանին Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը բաժակ պարպեց Վիլհէլմ Բ.ենվաց եւ ըսաւ.— «Շատ ուրախ եմ Ձեր Վեհափառութեան այցելութեանն համար ի Բէշթա։ Կ'ողջունեմ ի Ձեզ իմ հաւատարիմ ու զինակից բարեկամս, մշտաջան աշխատակիցս խաղաղութեան մեծ գործին, որուն մինչ պիտի նուիրուին մեր լաւագոյն ոյժերը։» Վիլհէլմ կայսր, շնորհակալութիւն յայտնելով այդ չքնաղ քաղաքին մէջ իրեն եղած մեծափառ ընդունելութեանց համար, ըսաւ.— «Ամէնէն աւելի իմ վրաս տպաւորութիւն ըրաւ Հունգարացւոց անձնուիրութիւնն առ Ձեր Վեհափառութեան անձն. բայց նոյն խանդավառութիւն Ձեր Վեհափառութեան նկատմամբ կայ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, մանաւանդ իմ ժողովուրդս ու ես միեւնոյն զգացումը կ'տածենք։ Կ'համարձակիմ ինքզինքս իբրեւ մասնակից յիշել, զաւակի պէս աչքերս սեւեռելով Ձեր Վեհափառութեան վրայ, իմ հօրենական բարեկամիս։ Շնորհիւ Ձեր Վեհափառութեան իմաստութեան, մեր զինակցութիւնը կնքուած է մեր ժողովրդոց փրկութեան համար և անլուծելի կերպով հաստատուած է։ Երկար ատենէ ի վեր պահած է Եւրոպայի խաղաղութիւնն և յետայսորիկ ալ պիտի պահէ։ Այս զգացումները բացատրելով կ'ուզենք ամփոփել մեր զգացածներն և կ'աղօթենք Ձեր Վեհափառութեան համար այն աղաղակով զոր իւրաքանչիւր Հունգարացի կ'արձակէ մինչեւ իր վերջին շունչը « Էլճէնա Քիրալեի» (Կեցցէ՛ Թագաւորը)։» Գիշերն ալ սեղան տրուեցաւ. քաղաքը շքեղապէս լուսազարդուած էր։ Երկուքին կայսերք ներկայ գտնուեցան Օբերայի թատրոնին մէջ տրուած ներկայացման. յետոյ քաղաքին մէջ կառքով պտոյտ մը կատարեցին լուսավառութիւնները դիտելու. ապա կայսերն գացին։ Իրարու ձեռք սեղմեցին և քանիցս զիրար ողջագուրեցին։ Վիլհէլմ Բ. մեկնեցաւ ժողովրդեան եռանդագին ցոյցերուն մէջտեղ։

ՎԻԿՏՈՐԻԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Անցեալ օր հեռագիրը ծանոյց թէ Անգլիոյ Թագուհին ապրիլին Գերմանիա պիտի երթայ յայցելութիւն իր Թոռան՝ Վիլհէլմ կայսեր։ Ուէսդմինսդըր Կազէթ կ'իմանայ թէ Վիլհէլմ Բ. գրեր է իր օգոստափառ մեծ մօրն, որ եթէ կ'հաճի այցելել Գերմանիոյ արքունեաց, պատրաստ է ընդունիլ զի՛նքն ի Բոցտամ, ուր Պապէլսպէրկի դղեակն իր տրամադրութեան տակ պիտի դնէ և կամ ի Քոպլէնց։ Սակայն անգլ. միւս լրագիրք այս մասին բան մը չեն գրեր։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.—Կարծուածէն աւելի շատ լուրջ ընդդիմութիւն ըրին Մոհմանտներն, որպէս զի անգլեւհնդիկ զինուորք չարչաւեն իրենց երկիրը։ Զօր. Իլսի զօրաբաժինն իրաւ է որ ցարդ փոքր կռիւներ ունեցաւ Շապքատէրէ դէպ ի Մալաքանտ արշաւելուն, բայց Սըր Պինտըն Պլըտի զօրաբաժին, որ արեւմուտքէ կ'քալէր դէպ ի նոյն կէտը, մեծ կորուստներ ունեցաւ։ Արդէն իր Բ. կիսաբաժինն՝ հրամատարութեամբ զօր. Ճիֆրիսի պարտութիւն մը կրած է։ Անցեալ ԵՇ. կացութիւնը ծանրացաւ։ Զօր. Իլսի կիսաբաժինն առտուն կանուխ իր բանակետղէն մեկնած էր պատժելու իր վրայ յարձակողներն, որք Բէնչքօրայի չրջակայ մէկ հովիտը քաշուած էին։ Կիսաբաժինը լերանց լաբիւրինթոսի մը մէջ 12 քիլոմէդր քալելէ յետոյ, հանդիպեր է թշնամւոյն, սակայն հարկադրուեր է նահանջել սա պարագաներու մէջ.— Ցառաջապահներն, որք Պէնկալցի հետևակներէ կ'բաղկանային, երբ տեսան ապստամբաց խումբերը լերանց գագաթներուն վրայ, Բէնճապի 35րդ գունդը, լեռնային հրետանիով՝ և Պըֆս զօրագնդի 6 գումարտակով հրաման ստացաւ յարձակելու։ Զօրագունդը մեծ քաջութեամբ յարձակեցաւ թշնամւոյն դիրքերուն վրայ։ Բայց երկրին դժուարութիւնք և Թուոյ անհաւասարութիւնը պարտաւորեցին զինքն ետ քաշուիլ. գումարտակներէ մին բոլորովին պաշարուեցաւ. հարկ եղաւ որ առաջնորդները մէկ քանի անգամ կրակ ընեն գումարտակն ազատելու։ «Պըֆ»երն ալ նոյն միջոցին կ'տկարանային, զի ապստամբք անոնց կողին կ'յարձակէին։ Զօրագունդը կործանեց ժայռերու ծայրն ապստամբաց կողմէ վրայ շինուած աշտարակները։ Ցետոյ ընդհ. նահանջի հրաման տըրուեցաւ որ դժուարաւ կատարուեցաւ։ Առաջնորդները կ'կրէին զօրագունդին վիրաւորները։ Զօր. Ճիֆրիսի ընկերացողներն ինչպէս նաեւ մէկ քանի Պըֆեր, զօրագունդին մնացեալ մասէն բաժնուած մնացին։ Զօրագունդը մութին մէջ կ'քալէր բանակետղը դառնալու։ Այս պատճառաւ Զօր. Ճիֆրիս մէկ քանի զինուորաց հետ եւ թնդանօթներով պարտաւորեցաւ կենալ գիւղ մը, որուն կէսը գրաւած էին ապստամբ Մոհմանտներ։ Հոն թշնամւոյն կրակին տակ մնաց մինչեւ որ հազարապետ Ուըրլէճ զինուորներով ազատեց զինքը։ Անգլեւհնդիկներու կորուստն եղաւ 9 սպայ եւ 129 զինուոր մեռեալ կամ վիրաւոր։ Անգլիացի երկու տեղակալ սպաննուեցան. երեք ուրիշ անգլիացի ծանր վիճակի մէջ են։ Զօրավարն ալ թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ։ Սըր Պինտըն Պլըտի զօրաբաժինն, որ մէկ մասն է, Զօր. Ճիֆրիսի կիսաբաժնին, այս պարտութեան հետեւանօք պիտի յամրացնէ յառաջխաղացութիւնը։ Անգլ. քաղաքական գործակալ Տավիս ընդհ. հրամատարին քով գացեր է։ Անգլեւհնդիկ զինուորք ղրկուեր են Բէնչքօրա գետին կամուրջը պահպանելու։

—Անցեալ Ուր. Անգլիայէ Պոմպայ ուղեւորեցան 1264 սպայ ու զինուոր՝ 58 կիններով և 94 տղաքներով։

ԱՆԳԼԵՒՀՆԴԻԿ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Զօր. Ճէֆրիսի կիսաբաժնին մէջ մեծ անկարգութիւն կ'տիրէ, զի լաւագոյն սպաներէ մէկ քանիէն զրկուած է։ Ստանտարտ այս առթիւ կ'ըսէ.—«Մեր յառաջխաղացութեան ընդմիջումն ամէն տեսակէտով ողբալի է։ Մեր թըշնամեաց յաջողութիւնը պիտի քաջալերէ հարաւային կողմի Մոհմանտներն, որք հնազանդութիւն յայտնելու շատ մօտ էին։ Ասկից զատ անտարակոյս հարկ պիտի ըլլայ որ Զօր. Պլըտի զօրաբաժինն 3րդ կիսաբաժինն ետ դառնայ Նավակայէ՝ օգնելու 2րդ կիսաբաժնին»։

—Նոյն թերթը կ'ըսէ նաեւ թէ Ռ.Շ.ի յաղթանակը տանողները Մոհմանտները չեն, այլ Մամունտները՝ Պաժաուրի Թիւրքլան ժողովուրդ մը։ Ասոնց օգնած են Զալարզաիներն որք նոյն ցեղին կ'վերաբերին։

—Օպսէրվէր կ'ըսէ թէ այս դէպք նոր քաջալեր մը պիտի ըլլայ ապստամբ ցեղերուն, որք նոր ոյժեր պիտի ստանան։ Հարկաւ Անգլիացիք վերջնապէս յաղթող պիտի ելնեն, բայց շատ սուղի պիտի նստի իրենց։ Պէտք է կառավարութիւնը միջոցը գտնէ համոզելու ցեղերն որ Անգլիա աչք չունի իրենց անկախութեանն։ Օպսէրվէր ուրիշ յօդուածի մը մէջ կ'յայտարարէ որ Անգլիա եթէ յաջողի բարեկամական համաձայնութեան մը յանգիլ Ռուսիոյ հետ, այն ատեն հնդիկ կառավարութիւնը պէտք պիտի չունենայ սահմանագլխոյ ապահովութեան համար մտահոգ ըլլալու։

—Շաքոդի և Մարայի կիրճերուն մէջ մեծ թուով բնիկներ հաւաքուեր են։ Կ'կարծուի թէ հարկ պիտի ըլլայ կրկնապատկել Սվադի հովտին մնայուն զօրաց թիւը։

ՀՐԴԵՀ Ի ՔԱՊՈՒԼ.—Սեպտ. 6էն 7 (Ն. Տ.) Աֆղանստանի մայրաքաղաքին շուկային մէջ հրդեհ ծագելով 150 խանութ այրեցան և 4 մարդ բոցերուն մէջ մեռան։ Արեւելքի ամէնէն գեղեցիկ շուկաներէ մին էր։ Վնասը շատ մեծ է կ'ըսուի։ Էմիրին զինագործարանի տնօրէնն՝ Անգլիացի մը՝ օգնութիւններ հասուցեր է գործարանին ջրաններով։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.—Ռուս թերթերը կը գրեն (մինչեւ սեպտ. 3/15 թուով,) թէ Սալմաստէ (Պարսկաստան) վրդովիչ լուրեր կուգան. զի վաչկատուն ապստամբները տարածուած են Խոյի եւ Սալմաստի գաւառներուն մէջ։ Հմբանաւ գիւղն աւերուած է։ Գիւղացիք ներսերը կ'փախչին։ Սահմանագլխի վրայ գտնուած պարսիկ զինուորներն հետզհետէ կ'յաղթուին ու կ'ցրուին։ Ապստամբները կ'բազմանան հետզհետէ։ Կուկասիայէ Սալմաստ տանող ճամբուն վրայ 12 Ասորի սպանուած գտնուած են։ Այդ ճամբայ հիմա շատ վտանգաւոր դարձեր է։ Դուբէժի մէջ հիւպատոսք կացութեան վրայ կ'խորհին. ամէն կողմ շատ մտահոգութիւն կայ։

ԱՄԳԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Կաբ» ռուսերէն թերթը կ'գրէ թէ 60 վաչկատուն ապստամբներ 200 զոյգ եզներով մտեր են Օլթիի գաւառ, արքունական անտառներէն փայտ գողնալու նպատակով, և հանդիպելով ռուս սահմանապահ զինուորներուն, կռուի բռնուեր են։ Ապստամբներն հարկադրուեր են փախչիլ, թողլով 20 եզ և 2 գոմէշ։

ԴԱՆԻԱ.— Կովկասեան Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնն անցեալ չաբթու Դանիոյ նպաստամատոյց մարդասիրական յանձնաժողովէն ստացեր է 1,522 րուբլի եւս, ի նպաստ գաղթականներուն։ Ցանձնաժողովն այս նուէրը ղրկելով կ'ըսէ թէ վերջինն է։ Դանիայէ, պաշտպանութեամբ պատկառելի Լուիզ Թագուհւոյն, ստացուած նպաստի քանակութիւնն է 18,000 րբլ։

ՏՓՂԻՍԻ վաճառական դասուն պետ Պ. Դաւթեանց՝ Բեզերապուրկի Ֆրանս. դեսպան Մոնդեպելլօ կոմսէն հետեւեալ հեռագիրն ստացեր է ի պատասխանի այն հեռագրին, զոր Տփղիսի վաճառականք ուղղած էին՝ Նախագահ Մ. Ֆ. Ֆօռի Ռուսիա ուղեւորելուն առթիւ.— «Հանրապետութեան Նախագահը, Ռուսիայէ մեկնելէ առաջ, խորապէս զգածուած անձնուէր բարեկամութեան այն արտայայտութեանց համար զոր կ'ընէք Ֆրանսայի, որուն ներկայացուցիչն է ինք, ինձ յանձնեց ձեզ յայտնել իր անկեղծ շնորհակալութիւններն և ըսել թէ իր հետ կ'տանի անջնջելի յիշատակն մեծափառ ընդունելութեան մը, որ կը նուիրագործէ մեր երկուց ազգաց զինակցութիւնը։ Կեցցէ՛ Ռուսիա»։

ՄՈՆԴԷՊԷԼԼՕ

—Մոնդէպէլլօ կոմսը նոյնիմաստ հեռագիր մը ուղղեր է ի Տփղիս ճարտարապետ Պ. Բաստամեանին, որ նոյնպէս հեռագրաւ շնորհաւորած էր Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի ժամանումն ի Ռուսիա։

ՍՈՒՏԱՆ.— Պէրպէրի գրաւումէն յետոյ Տէրվիշներու ձեռքէն առնուած չոգենաւի մը մէջ գտնուեր են զօր. Կորտոնի համազգեստներուն փոխադրութեանը վերաբերեալ սնտուկներն որք կամի մինչ իր ընտանիքին ղրկուեր են. Բիշէր փաշայի թնդանօթներէ մին մինչ կ'սպասէ Աղպարայի և Նեղաքի իրար խառնուած տեղը։ Միւսներն հետազօտութեան ղրկուեցան և հաստատեցին թէ Մէգէմմէի չուրջն յառաջապահ զօրքեր կան։

ՄԻՔՍԻԿԱՅԻ Նախագահին վրայ թշնամութիւն փորձող Արռեօ, որ բանտարկուած էր, հանրային զայրոյթին զոհ գնաց։ Ժողովուրդը բանտին դուռները կոտրելով Նիւ-Եօրքէ Լինչի օրէնքը գործադրեց Արռեօի վրայ։

ՔՈՒՊԱ.— Զօր. Վէյլէր տակաւին յուսահատ չէ։ Հեռագիր ուղղելով ի Մատրիտ իրեն դէմ վերագրուած ամբաստանութիւնները մերժեց և յայտարարեց թէ մինչեւ վեց ամիս ապստամբութիւնը բոլորովին ընկճուած պիտի ըլլայ կղզւոյն արեւմտեան մասին մէջ։ Իսկ արեւելեան մասը մինչեւ մարտ պիտի հանդարտի։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքիդուքսին համար, երէկ պատմեցինք թէ գերման թերթերու գրածին նայելով գաղտնապէս ամուսնացեր է ի Լոնտոն պարզ ընտանիքի վերաբերող օրիորդի մը հետ։ Ըստ վերջին լուրերու, կ'ըսէ Քրէօյց Ցայթունկ, գործին մէջ մեծ խաբէութիւն մը կայ։ Ամուսնացողն արքիդուքսը չէ, այլ ուրիշ անձ մը որ Տոքդ. Արէնտ անունով ներկայացուեր է օրիորդին հետ և համոզեր է զայն Լոնտոն երթալ ամուսնանալու։ Սեպտ. 8ին Օր. Հուսման իր տարեդարձը տօներ է եղբօրը տան մէջ. եղբայրը կաթոլիկ քահանայ մ'է։ Օրիորդին ընտանեաց անդամներէ չատերուն հետ նշանածն ալ ներկայ գտնուեր է։ Կարծեցեալ Տոքդորն Սեպտ. 10էն ի վեր անյայտ եղեր է առանց ամենափոքր հետք մը ձգելու։ Կ'կարծուի թէ անպարկեշտ միջնորդութիւններ կատարող մ'է, որովհետեւ Օր. Հուսմանի կրտսեր քոյրն ալ համոզեր է հետը տանելու, բայց չէ յաջողեր։ Տոքդորն իր նամակներն «Օ'Նէլլօ» կ'ստորագրէ եղեր։ Օրիորդին եղբօրը՝ քահանային ներկայանալով սաակ տըւեր է պատարագի համար։ Հաւատացուցեր է օրիորդին թէ իր ամէնէն վտանգաւոր հակառակորդն է Աւստրիոյ Ստեֆանի այրի արքայաքուհին. խնդիրը է օրիորդէն կարեւորութիւն չտալ իրեն մօտեցող անծանօթ կիներու։ Տակաւին որոշ տեղեկութիւն մը չկայ այս անձին ո՛վ ըլլալուն վրայ։ Օր. Հուսման 40,000 մարքի հարստութիւն ունէր, զոր հաւանօրէն իրեն հետ առած է նշանածին (.°) հետ Լոնտոն ուղեւորելուն։

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ Ցարը Վարշաւայէ մեկնելուն 15,000 րուպլ շնորհեր է նահանգին աղքատաց համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷ եկած լուրերու նայելով այս տարի արմտիքները շատ պա-

կաս են ։ Պուլկարիա պիտի ստիպուի իր սպառման պէտքն հաւասարակշռելու համար դուրսէն մէկ ու կէս միլիոն հարիւրալիտր ցորեն գնել։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Թաշքէնտի մէջ Սեպտ. 6/18ին երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը պատահեր է։ Ժամացոյցները կեցեր և զանգակներն սկսեր են զարնուիլ։ Ցնցումն զգացուեր է նաեւ ի Սըմըրղանտ։

ՆԱՒԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ. — Աստրաքանի մօտ, Վոլկա գետին վրայ, երկու շոգենաւ՝ Զարէ-իկ ու Մոլիէր-տօ իրարու զարնուելով, առաջինէն քառասուն ուղեւոր խեղդուեր են։

ՍԻԱՄԻ Թագաւորը Ֆրանսայէ մեկնելուն տասն հազար ֆր. ձգեր է Բարիզի, Վէրսայլի և Հավրի աղքատաց համար։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ. — Պուքրէշի թերթ մը կ'ըսէ թէ ռուման կառավարութիւնը լըջօրէն կ'զբաղի Գրիգորեան Տոմարն ի Ռումանիա ներմուծելու։ Մ. Ստուրջա կ'բանակցի Սինոդին մէկ քանի անդամոց հետ։ Այս բանակցութեանց հետեւանօք պիտի որոշուի թէ 1899ի յուլիս 4ն (Հ. Տ.) յուլիս 16 համարուի։ Այս թուականի ընտրութեան պատճառը սա է թէ յուլիս 4էն 16 ոչ տօն կայ եւ ոչ պահք։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 21 Սեպտ. — Ռուսիոյ պատերազմական պաշտօնատունը հրամայեց որոց որդանկ է տասն միլիոն բուդ (մէկ բուդը 13½ օխա) պիտոյք փութով ղրկել Աֆղանստանի սահմանագլուխը։

—Ռուս մամուլը խնդութեամբ կ'ողջունէ Թուրքեւյունական հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանաց ստորագրուիլն և ի վեր կ'հանէ Ռուսիոյ վարիչ դերն՝ Եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ։

—Ռուսիոյ հեռագրական գործակալութիւնը կ'հերքէ հակառակ մէջ ժամանակէն երեւան ելնող լուրը։ Պաշտօնապէս կ'յայտարարէ թէ արշաւախումբ ձգուած է և ոչ մէկ վանդակ տախտ։

—Հալէպաստանի ռուս զինուորական գործակալ կարգուեցաւ Մ. Վլասով, որ յառաջիկայ ամսուն իր պաշտօնատեղին պիտի երթայ երեք ռուս սպայով։

ՄՈՍԿՈՒԱ. — Ամէն օր երկաթուղիով պիտոյք կ'ղրկուի Աֆղանստանի ու Պուխարայի կողմերը։ Վաճառականք կ'բողոքեն իրենց ապրանաց առաքումն յապաղելուն համար։

ԲԵՐԼԻՆ. — Լոնտոնի ֆրանսիոյ դեսպան Պ. տը Քուրսէլ առժամաբար պիտի շարունակէ իր պաշտօնը։ Լ. Սալզպըրիի և Պ. տը Քուրսէլի միջեւ համաձայնութիւն մը կ'գոյանայ ափրիկեան կարեւոր խնդրոց մասին։

—Գերման կառավարութիւնն որոշեց նոյեմբերին գումարել Րայխսդագը։

ԼՈՆՏՈՆ. — Աֆրիտիները գրաւեցին Խայպարի ու Եամրուտի ամրոցներն եւ Մէճիտ Ալին։

—Աֆղանստանի էմիրն հարցման մը 3 պատասխան ըսեր է. — «Զինուորներս սահմանագլխէն քայլ մը իսկ յառաջ պիտի չերթան. եւ Աֆրիտիներու չեմ կրնար խառնուիլ. ասոնք ինձ հետ ալ կ'պատերազմին։ Զեր բամծին պէս անոնց մէջ իմ կանոնաւոր զօրքերէս չկան։ կրնայ ըլլալ որ մէկ քանի դասալիք անոնց միացած ըլլան։»

—Խայպարի գրաւումէն առաջ ամրոցին մէջ Անգլիացիներէն զատ կային նաեւ 12,000 Աֆրիտի զինուոր, որք երկար ատենէ ի վեր Անգլիոյ ծառայութեան մէջ կ'գտնուէին։ Այս Աֆրիտիներ լսելնուն պէս որ իրենց հայրենակիցք Աֆղանստանի սահմանագլխուն վրայ կ'պատերազմին, անմիջապէս իրենց զէնքերով անոնց միացան և միասին պատերազմեցան։ (Մալիմաթ)

(ԾԱՆՕԹ. ԽՄԲԳ. — Ալի Մէսճիտի առումն երեք շաբաթ առաջ լուր է. իսկ Խայպար, որ անոր բերանն է, արդէն առնուած կ'ըլլայ։)

ԲԱՐԻԶ. — Ֆրանս. կառավարութիւնն իր ծախքով պիտի ամրացնէ Սպանիոյ սեփական Սեպտէ բերդն և Ճիպրալթարի նեղուցը պաշտպանելու համար ալ պայմանագրութիւն մը պիտի կնքէ Սպանիոյ հետ։

—Սեղանաւորական ակմբոց մէջ կը հերքեն այն լուր թէ Ռուսիա հարիւրին չորսով 500 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը պիտի կնքէ ի Բարիզ ։

ՄԱՏՐԻՏ. — Կ'հերքուի այն լուր թէ Մ. Նահանգները թուական մը որոշած ըլլան Սպանիոյ՝ Քուպայի խաղաղեցուցման համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն Ժողովը գումարեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին և ատենապետութեամբ Տատեան Յարութիւն փաշայի։ Ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն հինգ և Քաղաք. Ժողովէն եօթն անդամք։ Ժողովն զբաղեցաւ գլխաւորապէս այս խնդիրներով. — 1. Կրօն. Ժողովն իր վերջին թեր նստին մէջ յայտագրած էր Մայր-եկեղեցւոյ դպրաց դասուն Պէշճեան կտակի խնդիրը։ Ժողովը նախորդ որոշմամբ մը Պէշճեան կտակաց խնդրոյն ուսումնասիրութիւնը Տնտես. Խորհրդին յանձնած էր արդէն, բայց այս վերջինը ցարդ իր քննութեան արդիւնքը տեղեկագրած չըլլալով, վերոյիշեալ կտակն ալ իբրեւ յարակից խնդիր, Տնտես. Խորհրդին յղեց, յանձնարարելով որ առնպողութիւն տրուի եզրակացութեան և Խառն Ժողովի առաջիկայ նստին ներկայացուի ի պաշտօն ու պաշտպան գործադրութիւն։ — 2. Արմաշու փոխ-վանահայր Տ. Մամբրէ Ծ. Վ. իր անձնական տկարութեան պատճառաւ հրաժարագիր ղրկած ըլլալով ի Պատրիարքարան, Խառն Ժողովն այս մասին Ս. Պատրիարքին կարծիքն առնելէ յետոյ, նոյն պաշտօնին կոչեց Դուրեան Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ.ն, որ այսուհետեւ ոչ միայն Արմաշու Դպրեվանուց վերատեսուչն է, այլ նոյն Վանուց փոխ-վանահայրն, ինչպէս էր երջանիկ արդի Ս. Պատրիարք Տ. Մաղաքիա Օրմանեան Սրբազան։ — 3. Բերայի գերեզմանատան խնդրոյն համար մասնախումբ մը կարգած էր, որուն ատենապետ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան տեղեկագիր մը պատրաստած ըլլալով, Խառն Ժողովոյն ներկայացուց, որ բառ առ բառ որոշեց հարկ եղած պատասխանը գրել առ որ անկ է։ — 4. Սահմանադրութեան վերաքննութեան նկատմամբ եղած դիտողութեանց մասին Խառն Ժողովը Ս. Պատրիարքի առաջարկութեամբ հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարելով, տնօրէնութիւններ ըրաւ։ 5. — Արտասահմանէ եւ գաւառներէ եկող ազգայնոց համար երեք անդամէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կարգեց զոր կ'կազմեն՝ Քաղ. Ժողովոյ անդամ Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, Սեպուհ էֆ. Բլուտեան (Անցագրատան տեսուչ) եւ Յարութիւն էֆ. Գասպարեան (Պատրիարքարանի ոստիկանութեան գործակատար)։ Սոյն յանձնախումբ պիտի վարէ իրեն վերաբերեալ գործերը՝ նախագահութեամբ Պատր. Փոխանորդին։ Ասոնցմէ զատ, Խառն Ժողովն զբաղեցաւ յարաբերական կարգ մը խնդիրներով։

— Երէկ, Խառն Ժողովոյ միջոցին, Ոստիկանութեան նախարարին կողմէ պաշտօնագիր մը եկաւ, որուն անմիջապէս պատասխանուեցաւ Ժողովոյ որոշմամբ։

— Ի դիմաց Գում-Գաբուի Աղքատախնամին, յօդուած մը ղրկուած է մեզ, ի պատասխանի բժշկաց խնդրոյն։ Մեր դիտողութիւններով հանդերձ պիտի հրատարակենք այս յօդուած, երբ Աղքատախնամի Ատենապետին և Ատենադպրին ստորագրութիւնները տեսնենք անոր տակ։ Այսքան կարեւոր վիճաբանութեան մը մէջ, որ կրնայ ազդել Աղքատախնամի ճակատագրին վրայ, պէտք է որ այդ մարմին իր Ատենապետով ու Ատենադպրով, այսինքն՝ օրինաւոր Դիւանով մը ներկայանայ։ Եթէ հրաժարեր են, հետաքրքիր ենք պատճառն իմանալ։ Եթէ ընդունուած է իրենց հրաժարական, պէտք է ուրեմն նորեր ընտրել, և այնուհետեւ զայն հրապարակ կ'սպասենք։

— Ցաւօք կ'լսենք որ Պատրիարքարանի Տաճկերէնի Դիւանապետի օգնական Եազըճեան Միքայէլ էֆ. որ ժամանակէ ի վեր կ'տառապէր հիւանդութեամբ, նախընթաց օրը վախճանելով, երէկ յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեր է ի Մագրիգիւղ։ Պատրիարքարանի պաշտօնէից մեծ մասն եւ դիւանի անդամք ներկայ գտնուեր են։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՔՈԼԷԺ, տնօրէնութեամբ Մ. Ֆօռէ, ի Տրօկման փողոց, Թիւ 2-4, Ռուսիոյ դեսպանատան ետեւը։ Հայ տղաք դասական ուսուցման յատկացեալ այս Կրթարանին մէջ կարող են յառաջ տանիլ ֆրանսերէնի, հայերէնի և թուրքերէնի լիակատար ուսումը։ Ֆրանսական հիմնագիրը կատարելապէս յար և նման է Ֆրանսայի Լիսէներու հիմնագրոյն։ Հաստատութիւնը կ'ընդունի գիշերօթիկներ, կէսգիշերօթիկներ և ցերեկեայ աշակերտներ։ Արձանագրութիւնք, սկսեալ Օգս. 29 (Սեպտ. 10), ամէն օր, առաւօտեան ժամ 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամ 4։ Դասերը կ'սկսին Սեպտ. 8/20ին ։
20—13

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Հելլենական Պատերազմի Շքադրամ տրուեցաւ Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին անդամ Ասըմ պէյին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Աւստրիոյ վեհ. կայսրը մէկ քանի կտոր թանկագին և գեղակերտ իրեղէններ նուիրեց Բարեգործական Պազարին։»

— «Վառնայի օսմ. առեւտրական գործակալութեան Ֆրանսերէնի քարտուղար անուանեցաւ հիւպատոսական գործոց դիւանի քարտուղարներէն Լազար էֆ. ի որ կատարեց օրինական երդումը։»

—«Էտիրնէի կուսակալութիւնը հեռագրեց թէ Էտիրնէի քաղաքին եւ Իսքէչէի, Օրթաքէօյի, Ճիսրը Մուստաֆա Փաշայի և Ճիսրը Էրկէնէի գաւառակաց մէջ 101,181 ղրշ. 20 փարա հաւաքուած է ի նպաստ Բարեգործական Պազարին և ի մօտոյ պիտի ղրկուի։ Միւս գաւառներէ ու գաւառակներէ հաւնելիք գումարներն ալ մաս առ մաս պիտի ղրկուին։ Գովելի է Էտիրնէի կուսակալի փոխանորդին այս եռանդն՝ հանգանակութեան գործին մէջ։»

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ. — Հանրային Պարտուց Վարչութեան կողմէ շրջաբերութեան հանուելիք նոր դրոշմաթուղթերու գծագրութիւնն ու գոյները չինեց Տէմիրճեան էֆ. երկու հարիւր ոսկւոյ փոխարէն։ Դրոշմաթուղթը վեց գոյնէ պիտի բաղկանայ. մելանը քիմիական նիւթ մը պիտի պարունակէ եւ ասկից զատ թուղթն այնպէս մը պիտի ըլլայ որ անգամ մը ջնջուելէ (Պաթալ) յետոյ կարելի չըլլայ նորէն գործածել։ Տարւոյն թիւն ալ նկարուած ըլլալով մուրհակներու քննութեան պաշտօն դիւրութիւն պիտի ընծայէ։ Ելմտական նախարարութիւնն հաւանած ըլլալով պիտի տեղեկագրուի Ձեռնհաս իշխանութեան։

Մ. ՆԷԼԻՏՈՎ անցեալ օր այցելութիւն տուաւ կրթական նախարար Զիւհտի փաշայի և իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց։

ՍԴԱՄՊՈՒԼ լրագիրն, որուն արտօնութիւնը Մ. Պոտուի փոխանցուած ըլլալուն համար ժամանակէ մ'ի վեր դադրած էր, հարկ եղած արտօնութիւնն ստացաւ և երկու-երկու օրէն վերստին պիտի հրատարակուի։

Բ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ համար երէկ իրիկուն Սիրքէճիէն կառախումբով 400 ձի Էտիրնէ ղրկուեցաւ ։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանատան նորընտիր զինուորական կցորդ Մ. Մորկան երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ԱԼԱՇԷՀՐ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ երկաթուղւոյ շինութիւնք փութով առաջ կ'տարուին եւ կ'յուսացուի որ մինչեւ Նոյմ. աւարտին։ Ի Գարահիսար ճամբաներու յարդարումը կեցած է՝ Անատոլուի երկաթուղեաց գծէն քսան մէթրի չափ հեռուն, զի այս Ընկերութիւն դժուարութիւններ կ'յարուցանէ միացման համար. սակայն յուսալի է որ կարգադրութիւն ըլլալով միացումը կատարուի։ Իզմիրի վաճառականութիւնը մեծ զարկ մը պիտի ստանայ՝ որովհետեւ Քէօթահիայի և Գոնիայի հետ ուղղակի յարաբերութիւն պիտի ունենայ։

ԻԶՄԻՐԻ հրապարակին վրայ անցեալ շաբթու 43,800 կենդինար Սուլթանիյէ չամիչ ծախուեցաւ 2½—6 ղրշ.ի, ըստ տեսակին։ Անցեալ տարի այս միջոցին 58,900 ծախուած էր 68 փարայէն 5 ղրշ.ի։ Ցարդ Իզմիրի հրապարակը տարուած են 176,000 կենդինար որուն 156,000ը ծախուած է։ Անցեալ տարի 176,000 տարուելով 146, հազարը ծախուած էր։ Թուզերն ամէն օր մեծ քանակութեամբ կ'ժամանեն, սակայն հրապարակն հանդարտ է եւ գիներն ինկած։

ՔԻԼԻՈՍԻ կողմը (Սեւ ծով) անցեալ ՇԲ. իրիկուն սաստիկ փոթորիկ ծագելով հատն 80 տրամ ծանրութեամբ կարկուտ տեղացեր է և յետոյ հեղեղանման անձրեւ։ Ազատարարաց պետին տան ապակիները կոտրտեր են կարկուտէն։

ԱՃԱՌ. — Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին որոշմամբ, եպարքոսական հրամանագիր մը հաղորդուած է մաքսային վերատեսչութեան, պատուիրելով գրաւել և ծովը նետել Թուրքիոյ մէջ չինուած այն աճառներն, որոց բաղադրութեան մէջ վնասակար նիւթեր խառնուած են։ Մաքսային վերատեսչութիւնն ալ այս մասին շրջաբերական մը ղրկած է բոլոր մաքսատանց։

ՔԱԲՈՒՐԴԱԼԱՑԻ Մանհարճեան երէկ յատուկ շոգեմակոյկով պտոյտ մը կատարեց Վոսփորի մէջ։

ԹՈՐՈՍ էֆ. ՍԱՐԱՃ, որ Միտիլլիի պատժական դատարանին նախագահն էր, գաւառային դատական աւելի կարեւոր պաշտօնի մը կոչուելուն առթիւ Կ. Պոլիս դարձած է։

ՄԻՏԻԼԼԻԷՆ կ'գրեն թէ այս օրերս որսի թռչունք շատցած ըլլալով, ամէն ոք բանը գործը թողեր որսի ելեր է։ Եւ սակայն անզգուշաբար, հրեհմն իրարու աչք ու թեւ ալ կ'որսան եղեր, ինչպէս նախընթաց օր որսորդ մը հրացանով ուրիշ որսորդի մը աչքն հաներ է, ուրիշ մ'ալ իր թեւը ջախջախեր է և երրորդ մ'ալ իր ընկերոջ ոտքը վիրաւորեր է։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ երկաթուղեաց պարտաթուղթերու վիճակահանութիւնն սեպտ 18/30 ԵՇ. օրը պիտի քաշուի Հանրային Պարտուց պաշտօնատան մէջ։

Մ. ԱԼՖՐԷՏ ՎԱՆ ԼԷՐԲԷՆ Իզմիրի հոլանտական հիւպատոս կարգուեցաւ։

Մ. ՍԴԷՄՐԻԽ, Կ. Պոլսոյ գերման ընդհ. հիւպատոսն, որ արձակուրդով բացակայ կ'գտնուէր, մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔ. — Հագիգաթ խօսելով Կ. Պոլսոյ կալուածատուրք յետնեալ մասին վրայ, որ 1,800,000 ոսկիի կ'հասնի, կ'առաջարկէ լրագրաց մէջ հրատարակել անունն այն հարուստ կալուածատէրերուն որք կալուածատուրքը չեն վճարեր։ Այս կերպով, կ'յարէ Հագիգաթ, կարելի է որ ամաչեն եւ պարտքերնին վճարեն։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ նահանգին դատական քննիչ Ասըմ պէյ և Ավրամաքի էֆ. Պայազիտ գացեր են տեղւոյն դատական գործերը քննելու։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Բասէն գաւառակի (Էրզրում) Եզվիրան գիւղին մարմանդներուն մէջ Էտրիս անուն աւազակ մը ձերբակալուեր է իր չորս ընկերներով ։

ՈՍԿԻ ԿԼՆՈՂ. — Պոլսոյ կողմը տան մը մէջ սպասաւոր Սիւլէյման իր ընկերներէն Պէշիրի սնտուկը կոտրեր և ութ ոսկին գողցեր է։ Ոստիկանութիւնն իմանալով ձերբակալեր է Սիւլէյմանն որ ըսեր է թէ ոսկիներէ եօթն կլնած է։ Անմիջապէս լուծողական դեղ տրուեր է ոսկիներն երեւան հանելու ։

ՔԱՐԱՓԻ ընկերութիւնն իր բաժնետէրերէն կ'պահանջէ որ մինչեւ հոկտ. 31 (Ն. Տ.) հարիւրին հինգ վճարեն առ մէն մի բաժին ։

ԵՐՈՒՐԲԵԱԿ. — Աքսարայի թաղին մէջ, սեւամորթ թուրք կին մը անցեալ օր երեք զաւակ մէկտեղ ծներ է։

ՊԱՂՏԱՏԻ ռուս հիւպատոս Մ. Ալէքսի երեկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ՀՐԴԵՀՔ. — Երէկ ժամ 4½ին միջոցները Մաքրգիւղի Ճէվիզլիք թաղին մէջ հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը պատահեցաւ։ Ոսկերիչ Սարգիս աղայի վարձքով բնակած տան վերի յարկը բռնկեցաւ, սակայն վարձակալը՝ վտանգին առաջքն առնելով յաջողեցաւ ձեռքով մարել կրակը, ձեռքերէն ծանր այրուցներ ստացաւ։ Այս տան ուրիշ Հայու մը կ'վերաբերէր և ապահովութեան սնտուկին աւանդ դրուած էր։

—Խասգիւղի մէջ եւս Ապտ-իւլ-Սէլամ թաղին մէջ յոյնի մը փուռն այրեցաւ երէկ ։

ԿԱՐՈՂ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ, որ դըպրոցի տնօրէն ալ կրնայ ըլլալ, քաջավարժ հայերէնի, ֆրանսերէնի և գրականութեան ուսուցման և հմուտ թուրքերէնի և գիտական, պատմական, աշխարհագրական ճիւղերու, տրամադրելի է պաշտօնավարութեան համար։ Առաջնակարգ վկայագրեր ունի։ Դիմել Բիւզանդիոնի Տնօրէնութեան։

ՏՈՔԹ. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ
Թէ իբրեւ Պետական հիւանդանոցներու բժիշկ եւ իբրեւ քաղաքապետական բժիշկ, եւ թէ իբրեւ մասնաւոր բժիշկ, իր երկարամեայ փորձառութեամբ, ի վիճակի է գոհ ընելու իրեն դիմողներ: Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան մէջ ի կիր կ'առնու ամենանոր գործիներն զորս այս անգամ իւրն հետ բերած է Բարիզէ, տեղւոյն մեծ Հիւանդանոցներուն մէջ անոնց գործողութիւնը մօտէն ուսումնասիրելէն ետքն, ապաքինման ու մաքրութեան ամենավերջին մէթոտներն, որոց շնորհիւ Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան գործողութիւնք այնքան անվտանգ եւ ապահով կը հանդիսանան աղդի Գիտութեան եւ Արուեստին առջեւ. Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը, Լանկա, Թուլումպա-Մէյտանը, Թ. 128, եւ Բշ, Եշ. եւ Շբ. օրերը ժամ 4-6 Մէրճանեանց դեղարանը Պանչէ-Գաբու: Եշ. ՈւրԲ ժամերուն աղքատներն ձրի կ'նայի Մէրճանեան դեղարանին մէջ: Իսկ Գշ. կէս օրէն ետքն աղքատ հիւանդներն ձրի կ'դարմանէ Անտոն էֆ. Գալֆաեանի դեղարանին մէջ ի Լանկա:

ՏՕՔԹՕՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852
Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, հաճակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականին, դէմքի յարմարութիւն (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Թմբեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։
Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիկի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Զըրգուզաճեանց դէմ)։
Գաւառցիներու յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Խրիստովէլի փողոց ամէն օր։
Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժներու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղիին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԱԹԷՆՔ, 22 Սեպտ. — Լրագրական կարծիքներու հակառակ, Յունաստանի խորհրդարանական շրջանակները պատրաստ կ'երեւին ընդունիլ հաշտութեան բոլոր պայմանները, բայց Մեծ Տէրութեանց մօտ պիտի բողոքեն՝ ելմտական միջազգային հսկողութեան դէմ։ Մ. Ռալլի ըսեր է իր բարեկամաց թէ Երեսփ. Ժողովն եթէ մերժէ հաշտութեան դաշնագիրը, կռուի շարունակութեան վտանգին պիտի ենթարկէ երկիրը։

ԲԱՐԻԶ. — Ռուսիա որոշեր է 30 սպայ եւ 800 զինուոր ղրկել ի Քորէա, տեղւոյն ռուս հիւպատոսարանաց ապահովութեանն հսկելու։

ՊՈՄՊԱՅ. — Վէյլան հնդիկ լրագրին դատին մէջ, Պոմպայի խառն երդուեալ դատարանը չկրցաւ համաձայնիլ։ Երդուելոց նոր խումբի մը առջեւ վերստին պիտի դատուի խմբագրապետն ու հրատարակիչը։

Էսաեան երկսեռ վարժարանին վերաբացումն որ ինչ ինչ կարգադրութեանց պատճառաւ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երեքշաբթի առաւօտ 16 Սեպտ. և դասախօսութիւնները պիտի սկսին ըստ ժամանակացոյցի ։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի
Ատենադպիր — Վ. Ատենապետ
Յ. Ս. Պօղոսեան — Գ. Սէլէմէնճեան

ՏՕՔԹՕՐ
ՀՐԱՆՏ Վ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուական յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատելֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԽԱՏՐՈՆ ՓԱՍԱՃ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—5 (ըստ Ե.)

ՏՈՔԹ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ
Մասնագէտ գաղղ., ծննդամիզային և մորթային հիւանդութեանց. — Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 24—30

ՏՈՔԹ. Մ. ՄԱՑԻՈՍԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ գաւառներու մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած, այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ Սագըզ Աղած Բուչէն փողոց կ'դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ'կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցւոց յաճախորդաց, կ'գտնուի ամէն Գշ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու Սդասիոն ճամբէսի Զարիֆեան դեղարանն։ Աղքատաց ձրի դարման Գշ. կէս օրէ վերջ իր տունն։ Իսկ Գշ. նոյն դեղարանը։ 30-40

ՔՈՆԵԱՔԻ ՄԵԾ ՋՏԱՐԱՆ
Շ. Կ. ՊՈԼԱՆԱՔԻ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)
Հիմնեալ 1884
Բարիզի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը՝ տնօրէնութեամբ Բասդէօրի՝ վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն և ախորժելի համը ։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցակներուն մէջ անցած է իբրեւ Զուտ Խաղողի Քոնեաք։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քոնեաքներէն միայն այս քոնեաք ոսկի շքադրամ ստացաւ։
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ.
11—50 ՖՐԻՏ ՖԷՐԷԷԼ
Պէօյիւք Թիճարէթ խան Պոլիս, Թիւ 3

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	Օ. Ո.	24 05
Ամէնէն բարձր գին	»	24 10½
Ամէնէն վար գին	»	24 04
Ռումէլիի երկաթ. գոց.	ֆր.	114 25
Ամէնէն բարձր գին		115 —
Ամէնէն վար գին		114 25
ԲԱՑՈՒՄ, 11 Սեպտեմբեր		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	23 38
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	114 —
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	15 —
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 07
Երկրագործական Պանքա	»	[illegible] —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ո.	3 12
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 11
Թրամուէյ բաժնեթ.		682 20
» Ժուիսանս		227 20
Թրամուէյ պարտաթ.	ֆր.	416 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	332 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	472 —
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քոնսօլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	3 50
» մէկ ամսուան	»	— —
Ռում. երկ. ութ օրուան	»	— —
» » մէկ ամսուան	»	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	Մէ.	87 15
Անգլիական ոսկի	»	109 37
Բօլ Էմբէրիալ	»	89 25
Քրիմից	»	51 07
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 25
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 57
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	գրշ.	109 —
Փարիզ 3 »	ֆր.	23 12½
Ֆիօրին մանաս	»	10 92½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 22 Սեպտ.		
Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	65 50
» » » Բ.	»	40 75
» » » Գ.	»	23 87
» » » Դ.) բաց.	»	22 —
» » ») գոց.	»	21 87
Փոխառութիւն Գասապը	»	80 50
» Օսմ. 3½%	»	99 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 75
Այտընի երկաթուղի	»	16 63
Եգիպտական Միացեալ	»	107 87
Անգլ. քոնսօլիտէ	»	111 43
Հելլենական 5%	»	30 —
Մօնօբոլ հելլենական 4%	»	35 —
Ռանթ » 4%	»	26 —
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888	»	95 20
» նոր » 6% 1892	»	94 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 36½
Դրամագեղչ	»	2 —
ՎԻԵՆՆԱ, 22 Սեպտ.		
Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47 55
» Լոնտոնի վրայ	»	119 85
Ռումէլիի երկաթուղի	»	63 20
Օսմ. Ռէժի	»	155 50
ՓԱՐԻԶ, 22 Սեպտ.		
Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ֆր.	22 12
) գոց.	»	22 05
» » » Բ.	»	40 70
» » » Գ.	»	24 —
Օսմանիէ	»	305 —
Ռումէլիի երկաթուղի	»	116 50
Օսմ. Ռէժի	»	326 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	595 50
Ֆրանս. Ռանթ 3% Գ. Կ.	»	103 22
Քրէտի Լիոնէ	»	787 —
Պանք տը Բարի	»	851 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3237 —
Իտալական Ռանթ	»	93 65
Սպանիական արտաքին	»	61 18
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 200
Դրամագեղչ	»	2 —
ՊԵՐԼԻՆ, 22 Սեպտ.		
Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	94 50
Ռումէլիի երկաթուղի	»	118 —
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	92 60
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամսէ	»	20 265

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐՒՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՑՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐՒՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կ'ընդունին չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զինքնք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն որ մինչև կեսօր կը գտնուի Նախկին ոեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պարսիկ ծխավաճառին վերի յարկը՝ 'ի կեսօրէն վերջը Բեզա Կալաթա-Սէրայի Լարժաբանին դիմաց թիւ 200 արար-Դումանն Ա. յարկ թիւ 3° Վկայեալ եւ ծանօթ ատամնաբոյժն յանձն կ'առնու ակռայի վիրաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին թմրեցուցիչ դեղերով, նոր դրութեամբ կը պատրաստէ բերնի եւ դէմքի յարմար առանց կնոյ առանց զսպանակի և արմատները վերջ առանց քիմքի, պատուաստոր արհեստական ամէն ձեւ ակռայ։ Դիմողք դոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Գչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 51—53

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Ամերիկայի միջև բեռնաթափ շոգենաւեր

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Աւմէնիան	10500	Եճիպշիըն	3500
Բէստրիան	10500	Բրոժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Դոլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծորճիան	8000	Անատալըզիան	2500
Պոսդընիան	8000	Ալղաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրինիան	3700	Մինչօ	1 00
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ֆլամինիան շոգենաւը, նաւապետ Հոկան, Նիւյօրքէ գալով առաջիկայ ԳՇ. առտու 9/21ին, հետեւեալ օրը ԴՇ. Լիվրբուլ պիտի երթայ Վալենսիայի ճամբով։

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

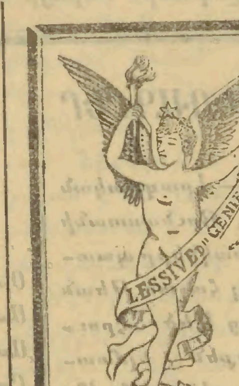

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ԵՒՎՆ. ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ

ԾԱԽՔԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՔՑ ՀԱԿԱՆԵՒՈՒՄ

ԿԱՐԵՒՈՐ. — ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ՔԻԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՊԸ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՔԵԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՓՆՏՌՆԵՑԷՔ ամէն տեղ և ի մասնաւորի՝
ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ՝
Կ. Սաւրէնեան՝ Կամուրջին գլուխը և Պատը գիւղ.
«Պին պիր Չէշիտ» Պահճէ Գաբու.
Դեղաբան Պասապեան Պահճէ Գաբու.
» Մանիր՝ Կամուրջին գլուխը.
Մահմուտ Փաշա Քիւրքճի խանի դիմաց թիւ 131 մաղի ներկ ծախող Արամ Մ. զաճեանի քով։
ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ. — Պոն Մարշէ.
«Էքօնօմիք» Սօսիէթէ Քօ-Օբէրաթիվ.
«Ալապաստօզ» Բերա Մեծ Փողոց Թ. 314
Ընդհ. ներկայացուցիչը Արեւելքի
Հ. ԵՒ Ա. ՍԷՔԲԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Թրքհ.-ճէյ-հան, Սինամ-ւլ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ
ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ՂԱԼԱԹԱՅ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-Փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի եռին։ 2. Գարաքէօյի մօտ թիւ 120, Շէյխի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի Ճատտէսի թիւ 11։

ՀՐԱՇԱԼԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ՄՈՐԹԻ

Այս հրաշալի պատրաստութիւն ցարդ գտնուած կարեւորագոյն և ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԴԵՂՆ է ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ամէն ձեւին համար։ Տղոց և մեծերու աչքերէն և մարմնոյն այլ մասերէն ամէն բորբոքում կ'վանէ, և չուտով կ'բուժէ — ՎԷՐԲԵՐ, ՊԱԼԱՐՆԵՐ, ԱՅՏՈՒՑՆԵՐ, ՔԱՂՑԿԵՂՆ իսկ (եթէ ժամանակին առնուի,) ՈՒՌԵՑՔՆԵՐ, ՄՈՐԹԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆԵՐ, ՑՕԴԱՑԱՒՈՏ անդամներ, ՄԿՆԱՑՈՒՑՆԵՐ, ԳԼԽՈՒ վէրքեր, ՈՏՔԻ ցաւեր, ԳԵԼՈՒՄ, ԴԱԼԱՐՈՒՄ, ՁԵՌՔԻ քնաւորութիւն, դանակի ԿՏՐԱԾՆԵՐ, ԱՉՔԻ բորբոքումներ, լաւագոյն ՕԾԱՆԵԼԻՔ ԱՉՔԻ, ԵՐԱՏԻ համար մէկ հատիկ դեղ, որ կ'զօրէ, երբ բժշկաց դեղորայք ի զերեւ կ'ելնեն։ ԱՍԻԷՔԻ վէրքին, գլխու ԹԵՓԻՆ, ՕՃԱՌՏԻ, ԲՈՐՈՏՈՒԹԵԱՆ, ԴՈՆՁԻ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՀԻՒԾԱԽՏԻ ՓՈՒՍԻ, և նմանօրինակ հիւանդութիւններու գերազանց դեղ և դարման։

Հրահանգ գործածութեան. — ՑՕԴԱՑԱՒԻ, ԳԵՐՈՒՄԻ, ՄԿՆԱՑՈՒՆՑԻ, և ՄԷՋՔԻ ԲՌՆՈՒԹԼՈՒ և այլ ամէն ներքին ցաւերու համար այս Օծանելիքով աղէկ մը օծէ օրն երկիցս։ — ԱՆԴԱՄԱԼՈՅԾՈՒԹԵԱՆ համար օծէ ողնայարն և բռնուած մասն օրը մէկ-երկու անգամ. օծէ բորբոքած աչքն, առաւ խիկեալն քօք ԿՈՇՏԵՐՈՒՆ կտոր մը օծելով խմանալէս ՈՏՔԻ ցաւերուն համար։ Ամէն տեսակ ՎԷՐԲԵՐՈՒ համար այս սպեղանին դրէք վէրքին և շրջակայ բորբոքեալ մասերը գծելու չափ մեծ լաթով մը, 24 ժամն անգամ մը փոխեցէք։ Եթէ չատ թարախ հոսի կամ չատ ցաւ ըլլայ, կամ եթէ լաթն խնայ, նշան է մտայուտ ապաքինման։ ՈՉ ՄԷԿ ՏՈՒՆ կամ ՆԱՒ պէտք է զուրկ ըլլայ այս սպեղանէն։ Գին 3 ղրշ. 6 բ. և 5 ղրշ մէկ տուփը։ ՀՐԱՇԱԼԻ ՄՈՐԹԻ ՍՊԵՂԱՆԻ Ընդ. որ յՕծայօ. Մ. Նահ. Կ. Պոլիս, միակ կեդրոնատեղին ԷՏՄԸՆՏ ՔԱՌՈՒԱՆԱ, Ընդհ. Անգլ. վաճառատուն, 95—97 Կալաթա-Շիշլիի Թրամվայի կայարան, Վոյվոտայի քով Կ. Պոլիս։

ՓՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, շունչի նեղութեան, ընդարմացման դէմ, եւն.

Այս թանկագին դեղը սարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ափոփելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, եւլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհաճոյ խուխուռումներով դիշեր ցերեկ հազցող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ չիչը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անունն դեղ հրաշքներ կը գործէ՝ ընչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս, Թուրքուէզ Հազզը էֆ., բնակեալ Տօփանա-Պաղչէ, թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր ընչարգելութեամբ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ չատ սասկ վասնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնս օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ գիմեմ Կալաթիա, Վոյվոտայի պահակատեղին քով, թիւ 95-97, Պ. Էտ. Բաոր «ՓՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը բուսական անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ՓՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամիսէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ գոհաբանութեանս վկայութիւն դասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգր. ԷՍԱՏ ՀԱԳԳԸ

Ընդհ. Մթերանոց Էտմոնտ Քառուանայի անգլ. վաճառատունը Կալաթա, Վոյվոտա փողոց թ. 95-97։ Կը գտնուի նաեւ բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

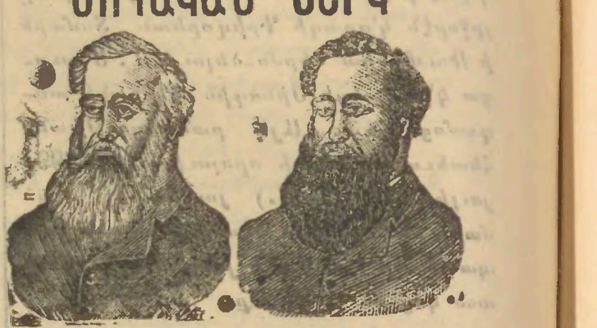

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ ճնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կվերածեմ բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս ներկ ուրիշներէն գերազանց է և ջնջուած ճնականին նման է որ մանրազննին դիտող անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'դադրէ. թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ արուական աղէկ մը չործել յետոյ փոքր չափ մը սպունգի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թեթեւ մը թըրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջել, մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էտմօն Քարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Եուքսէք-գալտըրըմ, Վօյվօտա, Կալաթա-Շիշլիի թրամվէյներու կայարանին մօտ։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Պոլսոյ միջեւ ճանապարհորդաց բեռնող
Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղեւորաց և ապրանքի փոխադրութեան, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ԻՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 38, Պապը Ալի ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (84)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ
ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Բայց ժամը վեցին առտնններն, երբ կ'իջեր եղաւ և մութը յաջորդեց լոյսին, Նորէն մտատանջութեամբ մը համակուեցաւ։ Զկրցաւ անշարժ մնալ և վերսկսաւ քալել վարանամիտ և յուզեալ։ Զանգակը զարկաւ, յայս բերել տալու համար, և մինչ Ռոզալի լամպարները կը պատրաստէր, Ռամօ երկրորդ անգամ հարցուց.

—Միթէ Տոքդոր Թալվան հո՞ս է։

Սպասուհին անոր երեսը նայեցաւ զարմացած, և յանդիմանական ձայնով մը ըսաւ.

—Ո՛հ, պարոն, այս առաւօտէն ի վեր, վերէն չէ զատուած։

Մինչ «վերը», եւ բնաւ «օբիոդը», ինչպէս առհնօք կ'ըսէր պատուասիրաբար եւ կամ ընտանեար «Ամրիէն». Վ'րը. Ռամօ կանգ առաւ պատուհանին առջեւ, եւ յանկարծ տեսաւ թէ աչքերէն արցունքի երկու խոշոր կայլակներ կը հոսէին այտերն ի վայր։ Զգաց որ չնչառութիւնը կը կտրէր կուրծքին մէջ և դողդոջ ձայնով մը հարցուց.

—Միթէ աւելի՞ գէշ է։

Այս բառերուն հանդէպ, Ռոզալի պոռթկաց, և տրտմութէն թոթովելով.

—Ո՛հ, պարոն, պարո՛ն... Փոքրիկ աղջիկ մը զոր փեսաուրներու և բամպակներու մէջ մեծցուցինք... Խլխտանքեր մը չէր կրնար անկէ աւելի զուրգուրանօք խնամուիլ. Եւ տեսնե՛լ որ այսքան ողորմելի կերպով մեռնի... Աստուած իմ, միթէ զա՞յն ալ պիտի կորսնցնենք, ինչպէս կորսնցինք արդէն իր մայրը։

Ռամօ, այս խօսքերը լսելու առտնն, յիշեց որ իր առջեւ յագուգին յանձնած էր Բոնշիւրայի ընկերանալու պաշտօնը, Միւնչէյի աչխատանոցն։ Այնս անոր վրայ չտեսաւ հաւատարիմ սպասուհին, որ երբեմն կը դողար սիրելցեալ մանկան կեանքին համար, այլ մտադրում կնոջ տարփանաց անաւանորկ կամրջերն, և այնպիսի ակնարկ մը նետեց անոր վրայ, որ սարսուռ աղդեց անոր, եւ դողդոջ ձայնով մ'ըսաւ.

—Դուք որ մայրը կը տանէիք իր տարփածուին տունը, քա՛ջ գիտէք թէ աղջիկն ինծ չէ։ Ի՞նչ կատակերգութիւն կը խաղաք, գու թէ չզգեւելու համար։ Դուք ալ ուրիշներուն պէս էիք... Ամէն բան գիտէիք, այնպէս չէ՞։

—Ցաւիտենական փրկութեանս վրայ կ'երդնում թէ հէք տիկինը մեռնելու առտնն էր որ ամէն բան խոստովանեցաւ ինծ... հեանքս պիտի տայի, որպէս զի այս բանը տեղի չունենար...

—Կեղծաւորութի՛ւն, ստախօսութի՛ւն, գոչեց Ռամօ. Դո՛ւք եղէք ասկէ...

Ռոզալի, ահարեկ, եռ եռ գնաց, ձեռքերը միացուց և պաղատագին ըսաւ.

—Բայց հէք աղջի՞կն, որ այնքան անմեղ է...

Ռամօ պատասխանեց կատաղութեամբ.

—Ձեզ նման մարդիկն են որ զիս անկէ կը հեռացնեն։ Կորսուեցէ՛ք։

Բայց մը յառաջ գնաց, այնպիսի ահարկու կերպարանքով մը որ սպասուհին չհամարձակեցաւ բառ մ'աւելի ըսել և դուրս ելաւ։ Ռամօ երբ առանձին մնաց, իր սրտին աղմկայոյզ բաղխումներն ահարեկեցին զինքը։ Կը կարծէր թէ նորէն իր անձին տէրն եղած էր։ Անդէպ բառ մը, տարաժամ հարցում մը, և ահա իր ցասկոտութիւնը նորէն յաղթող հանդիսացած էր։ Եւ որո՞ւ դէմ. Այն կնոջ դէմ որոյ անխոնջ անձնուիրութիւնը քսան եւ հինգ տարիէ ի վեր գնահատելու կոչող եղած էր։ Միթէ յանցաւո՞ր էր դժբախտութեան մը համար զոր չէր կրցած արգիլել։ Ո՛հ, սպասուհին չէր սըտեր, Ռամօ գիտէր զայն։

Նորէն իր տխրութեան մէջ ինկաւ, ինքզինք այնքան տկար ու զինաթափ գտնելով. Սպասաւոր մը բերաւ ճաշը որուն ձեռք չդպցուց։ Իր մտային գերազանցութեան գործը լքեցած էր, որ զինքն ամէն փորձութիւններէ վեր կը դասէր։ Մէկ վայրկենի մէջ, Նորէն նմանեցաւ ուրիշ մարդոց, իր տաք արեան եւ գիւրեք բոցերով ջիղերուն ձեռքը նչաւակ ըլլալով։ Տխուր եւ տրտում մնաց, գլուխը խոնարհած, իր ուղեղին մէջ թաւալելով մրրկածուփ մտածութիւններ։ Ցորմէհետէ այլ եւս վախ չունէր Թալվանի յարձակումներէն, ինքզինք չատ դեգենոտ կ'զգար։ Իր վերջին պատնէշներուն մէջ մղուած, ինքզինք ազդուօրէն կը պաչտպանէր։ Առանձնութեան ու լռութեան մէջ վտարուած, իր ընդդիմութիւնը կ'զգարէր։ Ուրիշներուն դէմ զօրաւոր, իր անձին դէմ տկար էր։

Նախընթաց օրուան պէս, իր միտքն անդիմադրելի պէտք մը զգաց գիտնալու թէ ինչ կ'անցնէր կը գառնար տանը մէջ։ Նորէն յիշեց հէք փոքրիկ հիւանդին պատկերն, որոյ քով Բուպէր կը պաղատէր որ չմեռնի, և այն ննջեցնող ձայնն, որ ականջն ի վայր արդէն խօսած էր, գարձեալ լսելի եղաւ. «գոհացուր բաղձանքդ. գուրս ե՛լ ասկէ, գնա՛ տեղեկացիր, ո՞վ պիտի գիտնայ։» Մինչ այս վատ խորհրդատուին, որ զինքը վատութեան կը մղէր. Զայրացաւ, և բարձրաձայն, երբ թէ իր խօսքը ներկայ և սակայն անտեսանելի անձի մը կ'ուղղէր, ըսաւ.

—Պիտի չերթամ։

Եւ ժամերն անցան։ Կէս գիշեր զարկաւ։ Իր չուրջը լռութիւնը կատարեալ էր։ Փողոցը կառքերը դադրած էին թաւալելէ։ Ոչ ձայն կար, ո՛չ շշուկ, առանձնութի՛ւն։ Կարծես թէ հրաման մը տրուած էր որ ճամբան ազատ ըլլայ իր առջեւ, եթէ վեր ելնել ուզէր։ Պատուհանը բացաւ. Օդոտ ու անաճախարը կ'այրէր։ Որոտ ու անապակ լուսինը կ'արծաթազօծէր պարտէզին թաւուտները։ Սոսակ մը սկսաւ գեղգեղել ծղրեւաններուն մէջ, և նիրատարփիկ թեւաւորին կրկնախաղերն այնպիսի բուռն հաւկապատկեր մը կը կազմէին Ռամօյի շրջակայ գերեզմանական տխրութեան հետ, որ իրեն այնպէս թուեցաւ թէ թռչունը գերեզմանի մը վրայ կ'երգէր։ Զուզեց աւելի լսել զայն և պատուհանը գոցեց։

Դեռ վարանոտ, սենեկին մէջ վեր վար քալեց, վեր ելնելու բաղձանքէն տանջուած։ Ցետոյ մէկէն դուրս ելաւ։ Մութին մէջ, նրբանցքէն հետեւեցաւ, սանդուղէն վեր ելաւ, վերի յարկն հասաւ, անձայն մտաւ սրահն և նախընթաց օրուան պէս կիսափակ տեսաւ սենեկին դուռը։ Խօսելու ձայն մը լսեց, մօտեցաւ։ Մարդ մը նստած էր, լամպարին մօտ, թիկնաթոռի մը մէջ, բայց Բուպէրը չէր, Թալվանն էր։ Սերունին, տքնութիւններէ յոգնած, ուրուայնութիւններէ նկուն, չէր կըրցած յաղթել իր յոգնութեան եւ քնացած էր։ Հիւանդն էր որ կ'արտասանէր լուռած խօսքերն, իր անտասանելի զառանցանաց մէջ միշտ բուժելի գանգատելով, և աւելի նիհարցած, աւելի տժգոյն, աւելի տենդատոչոր

Թարգմանեց Բ Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆ (Շար.)